

بررسی رفتارهای فرهنگی اجتماعی و مذهبی خانواده های ایثارگر در استان چهارمحال و بختیاری

نویسندگان : عزیزالله آقابابایی - ستار صادقی - سهیلا باقری

چکیده

این تحقیق به بررسی رفتارهای فرهنگی و اجتماعی و مذهبی در بین 362 خانواده ایثارگر (جانباز 322 نفر و آزاده 40 نفر) در سطح استان چهارمحال و بختیاری پرداخته است. جمعیت نمونه تعداد 364 ایثارگر بوده که به روش سیستماتیک مورد مطالعه قرار گرفته اند. واحد نمونه گیری فرد 16 سال به بالا می باشد. تحقیق با روش پیمایشی انجام و ابزار جمع آوری اطلاعات در این تحقیق ، پرسشنامه محقق ساخته به همراه مصاحبه است که 19 سوال مربوط به متغیرهای دموگرافیکی و ساختاری و 148 سوال مربوط به رفتارهای فرهنگی ، اجتماعی و مذهبی و 24 سوال، ویژه نوع بینش فرهنگی (فردگرایی و جمع گرایی) به انضمام یک سوال باز است. اعتبار پرسشنامه از نوع صوری بوده و همبستگی درونی شاخص ها با استفاده از آلفای کرونباخ محاسبه گردیده که قابلیت اعتماد کل پرسشنامه برابر با 77/ می باشد. قلمرو موضوعی این تحقیق بیش از 174 نوع رفتار فرهنگی ، اجتماعی و مذهبی است که ارتباط آنها با متغیرهای مستقل 11 گانه در دوسطح توصیفی و استنباطی مورد سنجش واقع شده است.

مقدمه

در عصری که رسانه های جمعی سیطره خویش را بر همه ابعاد زندگی انسانها گسترده است ، تغییر به شکل ناخواسته مفهوم نفوذ و یا تهاجم به خود گرفته است و فرهنگهای بیگانه از طریق فیلم ، کتاب ، تبادل دانش و دیگر خواص آن به سرعت حیطة فرهنگ ملی را تحت نفوذ و تهاجم خویش قرار داده است. و لذا با تعریف فرهنگ به دو بعد ذهنی و عینی می توان با قرار دادن رفتارهای فرهنگی و اجتماعی و مذهبی در دو بعد فوق الذکر فرهنگ و اهمیت و نقش آن در حیات اجتماعی و مطالعه شاخص های وابسته به آن جهت ورود به بحث تغییرات فرهنگی را مد نظر قرار داد و اطلاعات پایه ای را جهت مطالعه تغییرات فرهنگی و اجتماعی مورد شناسایی قرار داد .

رفتار¹ شامل عملکرد قابل مشاهده و بررسی است و ترکیبی از آگاهی ها و نگرش ها با سایر عوامل و به نسبت های متفاوت است. یا رفتار شیوه عمل و زندگی است و به عنوان نحوه گذران هستی یا واکنش یک فرد چه در زندگی عادی و چه در برابر اوضاعی خاص تعریف میشود. همچنین رفتارهای فرهنگی و اجتماعی و مذهبی رفتارهایی هستند که بر پایه فرهنگ پذیرفته و جا افتاده در یک جامعه پدید می آید و به صورتی تقریباً خودبخود توسط هر یک از اعضای که در آن جامعه حیات می گذرانند ، کسب می شود. بر حسب تعریف تایلور ، فرهنگ کلیت در هم تافته ای است که شامل دانش ، دین و هنر، قانون و اخلاقیات ، آداب و رسوم و هرگونه توانایی و عادت که آدمی همچون عضوی از جامعه بدست می آورد ، می باشد. (آشوری. ص 39)

از طرف دیگر آنتونی گیدنز فرهنگ را به مجموعه شیوه زندگی اعضای یک جامعه اطلاق می کند و در این مفهوم چگونگی لباس پوشیدن ، رسمهای ازدواج و زندگی اجتماعی ، الگوی کار ، مراسم مذهبی و سرگرمی های اوقات فراغت و مشابه را در برمی گیرد. با

¹ - practice

مبنا قرار دادن تعاریف فوق (کلاسیک و نو) فرهنگ محیط فراگیر و مرجعی کلی است که رفتارها را طبق مدل‌هایی تنظیم می‌کند و قضاوت‌های ارزشی را با توجه به ارزشهای ممتاز آن جامعه بر حسب مرتبت انتظام می‌بخشد. بنابراین بررسی چگونگی رفتار اینارگران در ابعاد فرهنگی، اجتماعی و مذهبی به عنوان شاخص مهم و شاکله فرهنگ عمومی مساله خاص این تحقیق می‌باشد.

کلید واژه‌ها

رفتارهای اجتماعی، فرهنگی^۲، مذهبی^۳، بینش فرهنگی (فردگرائی^۴ و جمع‌گرایی^۵)

رفتارهای فرهنگی: رفتارهایی که بر پایه فرهنگ پذیرفته و جاافتاده در یک جامعه پدید می‌آید و به صورتی تقریباً خودبخود توسط هر یک از اعضای که در آن جامعه حیات می‌گذرانند، کسب می‌شود. فرهنگ محیط فراگیر و مرجعی کلی است که رفتارها را طبق مدل‌هایی تنظیم میکند و قضاوت‌های ارزشی را با توجه به ارزشهای ممتاز آن جامعه بر حسب مرتبت انتظام می‌بخشد (بیرو،

76:1370).

رفتارهای اجتماعی: عبارت است از شیوه‌های عمل هر مجموعه، نظیر طبقه، گروه، افرادی که در یک محیط زندگی می‌کنند و یا مجموع افعال و طرز تلقی‌هایی^۶ که از طریق آنان یک فرد یا یک گروه در برابر وضعی معین به واکنش می‌پردازد.

رفتارهای مذهبی: رفتارهایی که ریشه در ابعاد مناسکی دین دارد (رجب زاده، 5:1381).

2 -social & cultural behavior
3 - Religion
4- Individualism
5 -collectivism
6 - attitude

فردگرایی: بینشی که تمایل به انتقاد و محکوم کردن هر چیزی که با دخالت دولت یا امور اجتماعی و یا جمعی و عمومی مرتبط باشد. این بینش اهداف فردی را بر اهداف درون گروه همچون خانواده- گروه کاری ترجیح می دهد و همبستگی در این فرهنگ پائین است (فتی ، 171:1383).

جمع گرایی: در این بینش به اهداف درون گروه ارجعیت داده می شود و وابستگی و همبستگی در درون گروه در اولویت بوده و احساس می کند در بقای اعضای درون گروه دخیل هستند (تری یاندریس. ص 150).

بیان مسئله

رفتارهای فرهنگی و اجتماعی و مذهبی در جهان معاصر اساس و پایه فرهنگ ملتها به شمار می روند و گاهی از آن به عنوان هویت یک ملت یا قوم یاد می کنند. (آغاز ، 72:1380) بر همین اساس شناسایی این رفتارها در جامعه ایثارگران (انسان هایی چسبیده به خاک که فقط با رسیدن به لقای خدا آرام می گرفتند و برای این منظور جسم خود را نه با اختیار که با گریه و التماس هدیه می کردند) و تقویت عناصر مطلوب آن نقش موثری در حفظ هویت فرهنگی و مذهبی داشته و دارد.

رفتار بعد عینی و مشخصه ظاهری فرهنگ بوده و به معنی شیوه زندگی اعضای یک جامعه اطلاق می باشد و در این مفهوم چگونگی لباس پوشیدن، رسمهای ازدواج و زندگی اجتماعی، الگوی کار ، مراسم مذهبی و سرگرمی های اوقات فراغت را در برمی گیرد (گیدنز، 36:1373). یا به عبارتی رفتار عبارت است از شیوه معمول زندگی و یا نحوه گذراندن هستی و یا واکنش یک فرد چه در زندگانی عادی و چه در برابر اوضاعی خاص، رفتارهای اجتماعی و فرهنگی از نوعی همگنی و ثبات برخوردار بوده و معمولاً جا افتاده هستند (ساروخانی ، 30:1370) و در کل رفتار ترکیبی از آگاهی ها و نگرش ها می باشد (محسنی، 27:1379).

رفتار اجتماعی و فرهنگی یعنی هر رفتاری که متضمن کنش متقابل دو یا چند انسان بوده و جامعه پسند باشد. رفتاری که مورد قبول جامعه بوده و با قوانین و هنجارهای جامعه مطابقت دارد (خادم، 1384: 1). انسان درون اجتماع زندگی می‌کند و لاجرم رفتارهایی که از او سر می‌زند، بخشی از آنها در ارتباط با تعاملات اجتماعی است و یا به نحوی از طرف عوامل مختلف اجتماعی و غیر اجتماعی تحت تاثیر قرار می‌گیرد. بطوری که رفتار یک فرد در تنهایی متفاوت از رفتاری خواهد بود که در جمع از خود نشان می‌دهد و تحت تاثیر متغیرهای گوناگون تغییر می‌کند. (اسدی و همکاران، 1365).

نتایج تحقیقات گوناگون نشان می‌دهد که متغیرهای متفاوتی بر چگونگی رفتارها در ابعاد فرهنگی و اجتماعی و مذهبی تاثیر می‌گذارند. از جمله عوامل تاثیر گذار بر رفتارهای فرهنگی، اجتماعی و مذهبی، سن می‌باشد. بدین معنی که افراد در سنین جوانی در رفتارهایی مثل مطالعه کتاب درسی و غیر درسی یا استفاده از وسایل ارتباطی ویدئو و سی دی و دیگر رفتارها از سایر گروههای سنی فعال تر هستند و یا گروههای سنی بالاتر مشارکت اجتماعی بالاتری نسبت به دیگران دارند (اسدی به نقل از عبیدی 1378، رجب زاده 1373، محسنی 1379، صالحی، 1383). و یا در بعد مذهبی گروههای سنی بالاتر بیشتر به انجام اعمال مناسبی دین نسبت به سایر گروههای سنی می‌پردازند (اینگلهارت 1373، مختاری، سراج زاده).

جنسیت پاسخگویان از دیگر عواملی است که بر نحوه رفتار در ابعاد فرهنگی و اجتماعی و مذهبی تاثیر گذار است مثلاً مردان مشارکت اجتماعی بالاتری نسبت به زنان دارند (اینگلهارت 1373، محسنی، 1379 رجب زاده 1373) و زنان نسبت به مردان دیندارتر هستند (گنجی 1382).

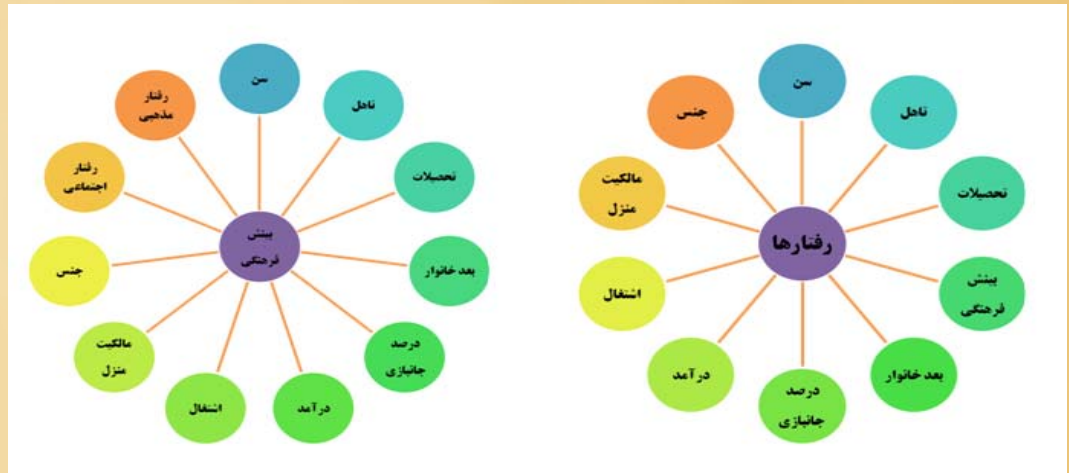
همچنین میزان تحصیلات نیز در روند چگونگی رفتارها تاثیرگذار است. افراد با سواد در استفاده از کالاهای فرهنگی از دیگر افراد جامعه از جمله بیسوادان پیش روتر هستند یا اینکه افراد تحصیلکرده تمایل کمتری نسبت به ازدواج درون همسری دارند و یا تعداد فرزند کمتری را در ازدواج پیش بینی می کنند (محسنی 1379، رجب زاده 1373) و همچنین افراد دارای تحصیلات پائین تر دیندارتر از افراد تحصیلکرده در سطح بالا هستند (گنجی 1382). پایگاه اقتصادی و اجتماعی خانواده یا به خاص تر نوعی میزان درآمد خانواده بر رفتارها تاثیرگذار می باشد، کسانی که از وضعیت اقتصادی و اجتماعی بالاتری برخوردار هستند در استفاده از کالاهای فرهنگی و همچنین در چگونگی روابط اجتماعی با دیگران بیشتر در ارتباط هستند و یا در انجمنهای متفاوت مشارکت بیشتری دارند (محسنی 1379، رجب زاده 1373). بنابر این با مبنا قرار دادن تعاریف و شواهد فوق الذکر، بررسی چگونگی رفتار ایثارگران در ابعاد فرهنگی، اجتماعی و مذهبی به عنوان شاخص مهم و شاکله فرهنگ عمومی مساله خاص این تحقیق است.

با این وجود پیمایش رفتارها و نگرشهای ایثارگران مبنایی را در اختیار قرار می دهد تا نسبت به قضاوت و داوری ایثارگران از وضعیت و موقعیت خود در جامعه آگاهی یابند. و لذا رفتارهایی که برای این مطالعه مد نظر قرار گرفته اند به شرح زیر است:

رفتارهای مربوط به ازدواج و خانواده، استفاده از کالاهای فرهنگی و وسایل ارتباط جمعی، سپری کردن اوقات فراغت، فعالیت های هنری و گردش و تفریح، مشارکت، روابط و فعالیت اجتماعی، فعالیتهای مذهبی و عبادی یا بعد مناسکی دین.

متغیرهای مستقل و وابسته

در نمودارهای ذیل متغیرهای مستقل تاثیر گذار بر دو متغیر وابسته رفتارهای (فرهنگی و اجتماعی و مذهبی) و بینش فرهنگی (فردگرایی و جمع گرایی) ملاحظه می گردد.

نمودار شماره ۲: تاثیر متغیرهای مستقل بر بینش فرهنگی (فردگرایی و جمعگرایی)

نمودار شماره ۱: تاثیر متغیرهای مستقل بر رفتارهای فرهنگی، اجتماعی و مذهبی

چارچوب تئوریک

نظریه کنش متقابل نمادین

این نظریه با پیش فرضهایی که مطرح می کند می تواند به خوبی دلایل انجام رفتارها را در عرصه های فرهنگی و اجتماعی متفاوت در بین افراد جامعه توجیه کند تا فهم عمیق تری به دست آید. این همان نظریه (دیگری تعمیم یافته) هربرت مید و (خود آیینه سان) کولی است که با درک فرد از خود از طریق ایفای نقش در ارتباط با دیگران و در نظر گرفتن دیگران در ارتباط با خود امکان پذیر می گردد. قبول و رد برخی ارزش ها و باورها توسط اینارگران در فرایند کنش متقابل با دیگران و بازسازی ذهنی و واکنشهای دیگران نسبت به خود اتفاق می افتد. بنابراین هرچقدر ارتباط فرد با دیگران از طریق رسانه ها با نقش و تصور دیگران بیشتر آشنا شود و انتظارات دیگران را از نقش خود بیشتر مورد نظر قرار دهد، توجه بیشتری به وضعیت حضور خود در قبال دیگران خواهد

داشت و این نتیجه منجر به قضاوت و ارزیابی خود در نظر دیگران می شود و سرانجام موجب ادراک و احساس خاصی از خود می گردد که آن را بصورت احساس تغییر مثبت یا منفی نشان می دهد (ریتزر، 1374:144).

نظریه کنش اجتماعی

دیدگاه کنش اجتماعی پارسونز نیز می تواند تفاوت در رفتارهای ایثارگران را توجیه کند. زیرا وی کنشگر را موجودی در وضعیت می داند که کنش او پیوسته به منزله درک معانی نشانه هایی است که او در محیط می بیند. تغییرات فرهنگی ایثارگران پاسخی است که کنشگران به عناصر نمادین محیط نشان داده اند. پارسونز می گوید در محیطی که کنشگر را احاطه کرده است کنشگران دیگر به مثابه اشیاء و اعیان اجتماعی قابل تصورند که کنشگر با آنها تعامل دارد (روشه ، 1376:56). از دید وبر کنش در صورتی اجتماعی است که فرد یا افرادی که رفتار می کنند برای آن معنای ذهنی قائل هستند و رفتار دیگران را مد نظر قرار می دهند و در جریان خود از آن متاثر می شوند (زنجانی زاده ، 1379:21).

نزد دورکیم کنش اجتماعی شامل چگونگی عمل تفکر و احساس است که خارج از فرد می باشند و دارای قوه اجبار و الزام هستند که به برکت آن خود را بر فرد تحمیل می کنند. (همان ، 25). دورکیم دو معیار عینی برای تعیین خصوصیات اجتماعی کنش اجتماعی بکار می گیرد: بیرونی بودن حالات عمل فکر و احساس در رابطه با اشخاص و جبر و فشار که اشخاص تحمل می کنند.

دیدگاه عمل بخردانه

آیزن و فیش باین دو نفر از پژوهشگرانی هستند که مطالعات آنان منجر به امکان پیش بینی دقیقتر رفتارها از طریق نگرش‌ها گردیده است. به عبارت دیگر آنان نشان داده اند که چه هنگام و چگونه نگرش‌ها بر رفتار موثر واقع می‌شود. آنان حاصل پاره‌ای از مطالعات خود را در قالب (تئوری عمل بخردانه) عرضه کردند. اصطلاح (عمل بخردانه) به این معنی است که اکثر رفتارها به این دلیل انجام می‌شود که مردم به نتایج خود فکر می‌کنند و برای حصول پاره‌ای نتایج و پرهیز از برخی دیگر دست به انتخاب منطقی می‌زنند. تئوری آنان از دو عنصر اصلی تشکیل شده است، بخش شخصی و بخش اجتماعی که ترکیب آنها پیش بینی کننده یک قصد رفتاری است. قصدی که در نهایت مشخص کننده رفتار است (محسنی، 34).

زیست بوم، فرهنگ و رفتار

دیدگاه زیست محیطی بر آن است که مردم فرهنگ را به عنوان وسیله تطابق با محیط در نظر می‌گیرند و لذا اعمال لزوماً تحت تاثیر فشارها و فرصتهای محیطی قرار دارد که در آن زندگی می‌کنند (تری یاندس، ص 57): زیست بوم به معنی محیط فیزیکی جغرافیائی، آب و هوا، گیاهان و جانوران یک اقلیم می‌باشد که عمدتاً شامل برخی منابع است (منابعی همچون زمین حاصل خیز، حیوانات شکاری، نفت، فلزات و غیره) این منابع امکان بروز رفتارهای خاصی را فراهم می‌کنند و به پاداش منجر می‌شوند. رفتارهای پاداش گیرنده به رفتارهای خودبخودی و سپس به رسوم آن فرهنگ تبدیل می‌شوند.

نظام انگیزش نوع دوستی

بروز رفتار اجتماعی مطلوب در زندگی روزمره با نظریه‌های رفتار انسانی که براساس انگیزه‌های فردپرستی اعتقاد به اصالت خوشی و لذت و انتخاب عقلانی استوار است، در تعارض شدید قرار می‌گیرد. این نظریه‌ها در توجیه اینکه چرا مردم برای حمایت از انسانهای

نیازمند چیزهائی را فدا می‌کنند، دچار اشکال می‌شوند. اشکال از آنجا ناشی می‌شود که نظریه‌های فوق به ناچار باید ضد خودخواهی را به وسیله خودخواهی توجیه کنند(بیرهوف، 1384:270).

دیدگاه الیوت(تجزیه افقی و عمودی)

برای شکوفا شدن فرهنگ یک ملت ، مردم باید نه خیلی با یکدیگر متحد باشند و نه خیلی جدا. وحدت زیاد از حد می‌تواند به واسطه بربریت باشد و ممکن است به استبداد منجر شود. جدایی زیاد از حد می‌تواند به واسطه انحطاط باشد و باز هم منجر به استبداد شود. هر یک از این دو نوع افراط از پیشرفت بعدی فرهنگ جلوگیری خواهد کرد. همیشه و برای همه مردم نمی‌توان میزان درست وحدت و گوناگونی را تعیین کرد، ما فقط می‌توانیم بیانگر و نمایشگر بعضی موارد باشیم که در آن افراط و تفریط خطرناک است. آنچه برای ملتی خاص در زمانی خاص ضروری، سودمند یا زیان آور است باید به خرد خردمند و بینش دولتمرد واگذار کرد.نه یک جامعه بدون طبقه و نه جامعه‌ای با موانع اجتماعی سخت و نفوذ ناپذیر، هیچ یک جامعه‌ای خوب نیست، همه باید با یکدیگر دارای آنچنان اشتراک فرهنگی‌ای باشند که برای آنها وجه مشترکی بسازد به مراتب اساسی‌تر از وجوه مشترکی که هر طبقه مشابه خود در جامعه دیگر دارد(الیوت. 10:1369).

روش شناسی

با توجه به اینکه هدف اصلی طرح در مرحله اول (شناسایی) است و جنبه تحلیلی آن حالت ثانوی دارد، روش تحقیق نیز از نوع پیمایشی است. جامعه آماری انتخاب شده برای اجرای طرح کلیه خانواده های ایثارگران (آزادگان 528 نفر و جانبازان 6195 نفر) استان چهارمحال و بختیاری در سال 1385 بوده که تعداد آنها برابر با 6723 نفر است. جمعیت نمونه انتخاب شده برای این طرح برابر با 364 نفر بوده که پس از ورود اطلاعات و حذف پرسشنامه های ناقص به 362 مورد رسیده است.

شیوه و واحد نمونه گیری: با توجه به اینکه فهرست کامل افراد جامعه مورد مطالعه (چارچوب نمونه گیری) در دسترس بوده است و هر کدام از آنها یک کد ویژه یا یک عدد خاص را به خود اختصاص داده اند و تغییرات صفت متغیر در جامعه مورد مطالعه شدید نبوده از روش سیستماتیک استفاده شده است. (حجازی و دیگران، 1379:183). واحد نمونه گیری در این طرح خانوار بوده و واحد بررسی از هر خانوار یک فرد 16 ساله و بالاتر می باشد. در هر خانوار فقط یک نفر مصاحبه شده است. مناطق مورد مطالعه در این تحقیق (شهرکرد، بن، سامان، هفشجان، فرخ شهر، شهرکیان، اردل، لردگان، فارسان) بوده است. ابزار مورد استفاده در این طرح جهت جمع آوری داده ها پرسشنامه محقق ساخته به همراه مصاحبه است. در این بررسی با توجه به اهمیت حصول اطمینان از اعتبار صوری⁷ استفاده شده است.⁸ از آنجا که گویه های بکار رفته در طرح جهت سنجش رفتارها عمدتاً بر اساس طیف لیکرت ساخته شده و هر کدام از ابعاد رفتاری مثل بعد فرهنگی، اجتماعی و مذهبی، شاخص ها، معرف ها و سازه های مخصوص خود را داراست، سعی شده که گویه ها طوری تنظیم گردد که قابل محاسبه از طریق آزمون آلفای کرونباخ و ضریب همبستگی باشد و لذا

⁷ - face validity

⁸ می باشد که در برخی منابع به روایی ترجمه شده validity - لازم به ذکر است که اعتبار ترجمه واژه است.

تلاش شده است که همبستگی بین شاخص ها را بعد از حذف شاخص های ضعیف که همبستگی کمتری با دیگر گویه ها را دارد ، بالا برده شود. قابلیت اعتماد رفتارهای فرهنگی (62) و رفتارهای اجتماعی (64) و رفتارهای مذهبی (88) و نهایتاً بینش فرهنگی در قسمت ارزشها (62) و در قسمت اهداف (60) می باشد. داده ها در دو سطح توصیفی و استنباطی با استفاده از نرم افزار آماری تجزیه و تحلیل شده اند که در سطح توصیفی از (فراوانی، درصد، درصد تجمعی، میانگین) و در سطح استنباطی از (آزمون تی یا مقایسه میانگین ها، جداول توافقی و کای اسکوایر، آزمون تعقیبی ال اس دی⁹ ، ضریب همبستگی و غیره) استفاده گردید.

ویژگیهای جامعه مورد مطالعه

362 نفر از ایثارگران (322 نفر برابر با 89٪ جانباز 5 تا 65 درصد و 40 نفر برابر با 11٪ آزاده) بین سنین 16 تا 65 سال از استان چهارمحال و بختیاری در این طرح مورد بررسی قرار گرفته اند که 85 نفر برابر با 51٪ را مردان و 177 نفر برابر با 49٪ را زنان تشکیل می دهند. از این تعداد حدود 37٪ را سرپرستان خانوار و 35٪ همسران سرپرست و 28٪ هم فرزندان سرپرست خانوار می باشند.

حدود 71.07٪ متولد شهر و 29.93٪ متولد روستا می باشند. از تعداد 279 نفر که در شهر متولد شده اند نزدیک به 60٪ در همان شهری زندگی می کنند که متولد شده اند و از تعداد 83 نفری که در روستا متولد شده اند تنها 34٪ در همان روستا که متولد شده اند، زندگی می کنند. میزان مهاجرت روستائیان نسبت به شهرنشینان حدود 2 برابر می باشد.

در گروه مورد بررسی نسبت شاغلان 35.63٪ بوده است که این رقم برای مردان 79.3٪ و برای زنان 20.7٪ می باشد.

⁹ -Isd

به علت عمومیت ازدواج در جامعه 73.5٪ از پاسخگویان دارای همسر که این نسبت برای مردان برابر با 76.21٪ و برای زنان برابر با 70.62٪ می باشد. در مقابل افراد هرگز ازدواج نکرده برای زنان 27.11٪ و برای مردان 23.24٪ می باشد. و این رقم برای کل افراد جامعه مورد بررسی برابر با 25.13٪ می باشد.

همچنین حدود 17٪ از خانواده های مورد بررسی از نوع گسترده یعنی با حضور پدر بزرگ و مادر بزرگ و 83٪ نیز بصورت مستقل و هسته ای می باشند.

نسبت پاسخگویان با سواد به کل 82٪ می باشد و بالاترین نسبت به دارندگان دیپلم متوسطه 31.5٪ می باشند. لازم به ذکر است که نسبت دارندگان تحصیلات عالی به کل باسوادان 21.07٪ می باشد. و نسبت فارغ التحصیلان و کسانی که تحصیلات عالی دارند در بین مردان برابر با 40.82٪ و در بین زنان برابر با 39.18٪ بوده و نسبت بیسوادی در بین مردان برابر با 39٪ و برای زنان برابر با 61٪ می باشد.

یافته ها و نتایج در سطوح توصیفی و تبیینی

رفتارهای فرهنگی

(استفاده از کالاهای فرهنگی ، وسایل ارتباط جمعی، اوقات فراغت، فعالیت های هنری و گردش و تفریح، ازدواج و خانواده)

مطالعه کتاب و کتابخوانی

حدود 59٪ از پاسخگویان بیان کرده اند که کتاب مطالعه می کنند و 41٪ هیچگونه کتابی مطالعه نمی نمایند. البته نوع کتابهای مطالعه شده در بین پاسخگویان 86٪ کتابهای غیر درسی و 14٪ کتابهای درسی را مطالعه می نمایند. و کتابهای غیر درسی حدود 26.9٪ کتابهای قرآن و ادعیه و 14.67٪ کتابهای سیاسی و اجتماعی و 14.3٪ کتابهای تاریخی و رمان در صدر مطالعه قرار دارند. زمان مطالعه کتاب نیز از پاسخگویان پرسیده شده که 19.88٪ حدود یک ساعت در روز مطالعه می نمایند و ما برای اطمینان بیشتر از زمان مطالعه در بین پاسخگویان متوسل به هفته گذشته شده ایم که 14.93٪ از پاسخگویانی که کتاب مطالعه می نمایند در هفته گذشته بیش از 2 ساعت کتاب مطالعه کرده اند. همچنین از چگونگی دریافت کتاب بصورت امانت گرفتن کتاب سوال شده که 74٪ از آنان کتاب امانت می گیرند که 54٪ از کتابهای امانتی از محل کتابخانه های عمومی گرفته می شود. و طی یکماه گذشته 74٪ از پاسخگویان بیش از یک جلد کتاب امانت گرفته اند. در ادامه از موجودی کتاب در منزل پاسخگویان سوال شده که 17.12٪ بیش از 50 جلد کتاب در منزل دارند و 46.86٪ هیچگونه کتابی در منزل ندارند. و حدود 29.8٪ از کل پاسخگویان نیز در یکسال گذشته بین 10 تا 20 جلد کتاب خریداری نموده اند. نتایج تحلیل نشان می دهد که بین متغیر سن ($x^2=43.44$ $p=.0001$) و میزان تحصیلات ($x^2=73.44$ $p=.0001$) و وضعیت اشتغال ($x^2=71.47$ $p=.0001$) و وضعیت تاهل ($x^2=50.25$ $p=.0001$) با مطالعه کتاب رابطه معنادار دارند.

نتایج تحقیقات دیگر نیز حاکی از این بوده است که بین سن و تحصیلات با مطالعه کتاب رابطه وجود دارد. (اسدی به نقل از عبدی 1378، رجب زاده 1373، محسنی 1379، معیدفر 1384 $p<.05$). همچنین بین وضعیت تاهل با مطالعه کتاب رابطه وجود دارد (رجب زاده 1373، محسنی 1379 $p<.05$). بطوریکه مطالعه در بین گروه سنی کمتر از 18 سال بیش از سایر گروههای سنی می باشد. و هر اندازه که مدارک تحصیلی و میزان تحصیلات افزایش می یابد مطالعه کتاب نیز افزایش می

یابد. همچنین مطالعه کتاب در بین قشر محصل یا دانشجو نسبت به سایر گروه‌های شغلی دیگر بیشتر می‌باشد. و مطالعه کتاب در بین افراد هرگز ازدواج نکرده نسبت به کسانی که به نوعی ازدواج نموده‌اند و دارای همسر یا بدون همسر می‌باشند بیشتر می‌باشد.

مطالعه روزنامه و نشریات ادواری

حدود 50.8٪ از پاسخگویان به مطالعه روزنامه و نشریات می‌پردازند و محل مطالعه روزنامه برای بیش از 90٪ از پاسخگویان منزل شخص می‌باشد و 8.15٪ از پاسخگویان نیز محل کار را برای مطالعه انتخاب نموده‌اند و 1.09٪ در اماکن عمومی و 54٪ در مغازه به مطالعه می‌پردازند. 91٪ از روزنامه‌هایی که مطالعه می‌شود گستره کشوری و بین‌المللی دارد و 5٪ محلی و 4٪ منطقه‌ای می‌باشند. سابقه مطالعه روزنامه برای 34٪ از پاسخگویان کمتر از 5 سال می‌باشد و 50٪ پاسخگویان به تعداد 1 تا 2 نشریه را مطالعه می‌نمایند. زمان مطالعه روزنامه برای 81٪ از پاسخگویان کمتر از یک ساعت و زمان مطالعه هفته‌نامه برای 37٪ نیز کمتر از یک ساعت می‌باشد. در رابطه با چگونگی خرید روزنامه و نشریات حدود 52٪ از دکه مطبوعاتی و 34٪ از طریق اشتراک و 7٪ از طریق کتابفروشی‌ها و 2٪ از طریق عرضه‌کنندگان سیار خرید می‌نمایند. هزینه خرید روزنامه و نشریات برای 40٪ از پاسخگویان بین 500 تا 1500 تومان در ماه می‌باشد و برای 29٪ بین 1500 تا 2500 تومان و برای 10٪ بین 2500 تا 3500 تومان و برای 11٪ بیش از 3500 تومان در ماه و 4٪ کمتر از 500 تومان و 4٪ بصورت رایگان دریافت می‌نمایند.

وسایل ارتباط جمعی (رادیو)

حدود 92.5٪ از پاسخگویان در منزل رادیو دارند و حدود 49.7٪ اهل گوش دادن به رادیو هستند و متوسط زمان استفاده از رادیو در یک شبانه روز برای 68٪ از پاسخگویان بین 1 تا 3 ساعت و 23٪ بیش از 3 ساعت و 9٪ هم کمتر از یک ساعت رادیو گوش می باشد. بیشترین برنامه مورد استفاده در اولویت اول برای 50٪ از پاسخگویان اخبار و 31٪ برنامه های تفریحی و 8٪ قرآن و 11٪ سایر برنامه و در اولویت دوم 37٪ از پاسخگویان برنامه های تفریحی و 19٪ برنامه های علمی و 11٪ اخبار و 33٪ سایر برنامه ها را گوش می کنند. از کل 180 نفری که رادیو گوش می کنند 19.44٪ از رادیوهای بیگانه استفاده کرده و بیشترین استفاده کنندگان یعنی 68٪ بیش از 30 دقیقه در روز از این رادیو استفاده می نمایند و بیشتر هم برنامه های خبری و تفسیر خبر با 63٪ و بعد از آن برنامه های موسیقی و سرود با 23٪ و در مرتبه بعد گزارش علمی با 6٪ و گزارشهای اقتصادی نیز با 2٪ در مراتب بعد قرار دارند و 6٪ هم سایر برنامه ها که از آنها نامی نبرده اند را گوش می کنند. لازم به ذکر است که از بین متغیرهای محاسبه شده تنها متغیر میزان تحصیلات است که با گوش دادن به رادیو رابطه معناداری دارد ($x^2=16.01$ $p=.003$). لازم به ذکر است که این نتیجه در تحقیقات دیگر مورد تأیید قرار گرفته است (اسدی به نقل از عبدی 1378، رجب زاده 1373، محسنی 1379 $p<.05$). پس عامل تحصیلات در روند چگونگی استفاده از وسایل ارتباط جمعی بویژه رادیو از اهمیت زیادی دارد، بدین معنی که هر اندازه میزان تحصیلات بیشتر می شود استفاده از رادیو هم افزایش می یابد.

تلویزیون

حدود 99.2٪ از پاسخگویان در منزل آنها تلویزیون وجود دارد و 61.4٪ تلویزیون تماشا می نمایند و متوسط زمان استفاده از تلویزیون نیز در یک شبانه روز برای 30.2٪ از پاسخگویان بین 5 تا 7 ساعت می باشد و کمترین زمان استفاده برای 9٪ از

پاسخگویان کمتر از یک ساعت می باشد. عمده برنامه های مورد استفاده از این رسانه برای 45.3٪ از پاسخگویان برنامه های تفریحی و برای 43.2٪ برنامه های خبری و تفسیر خبر می باشد. حدود 8٪ برابر با 3 نفر از پاسخگویان نیز از شبکه های خارجی استفاده مینمایند که متوسط زمان استفاده از آن بین پاسخگویان مختلف می باشد. لازم به ذکر است که از بین متغیرهای محاسبه شده تنها بین متغیرهای میزان تحصیلات ($x^2=18.81$ $p=.001$) و وضعیت اشتغال ($x^2=24.44$ $p=.0001$) با تماشای تلویزیون رابطه معنادار وجود دارد. عامل تاثیرگذار تحصیلات در تحقیقات (اسدی به نقل از عبدی 1378، رجب زاده 1373، محسنی 1379، معیدفر 1384 و همچنین عامل وضع فعالیت در تحقیق آقای رجب زاده مورد تأیید قرار گرفته است $p<.05$). بدین معنی که هر اندازه میزان تحصیلات بیشتر می شود تماشای تلویزیون نیز افزایش می یابد و تماشای تلویزیون در بین افراد بیکار نسبت به شاغلین بیشتر می باشد.

ویدئو

حدود 54٪ از پاسخگویان در منزل ویدئو دارند و تنها 39.5٪ از پاسخگویان اهل تماشای ویدئو هستند و همچنین متوسط زمان استفاده از ویدئو برای 44٪ از پاسخگویان دو ساعت می باشد و کمترین زمان استفاده برای 8٪ از پاسخگویان برابر با نیم ساعت و کمتر می باشد. همچنین بیشترین برنامه مورد استفاده برای 59٪ از پاسخگویان برنامه های سینمایی و بعد از آن 23٪ برنامه های آموزشی و به ترتیب برنامه های کارتونی 8٪ و برنامه های در خصوص مراسمات و مجالس مذهبی 5٪ و نهایتاً موسیقی، سرود و شو 4٪ می باشد. لازم به ذکر است که نحوه تهیه سی دی یا فیلم نیز 74٪ بصورت امانت از کلوپ و 18٪ بصورت خرید می باشد. لازم به ذکر است که از بین متغیرهایی که با تماشای ویدئو ارتباط آنها معنی دار و مورد تأیید می باشند می توان به متغیر

سن اشاره نمود که نتایج نشان می دهد که تماشای ویدئو در بین گروه سنی کمتر از 18 سال رواج بیشتری دارد و کمترین استفاده در بین گروه سنی 61 سال به بالا می باشد. یعنی هر اندازه سن بالا می رود از تماشای ویدئو کاسته می شود.

($x^2=29.09$ $p=.0001$) همچنین بین میزان تحصیلات و تماشای ویدئو رابطه معنی دار وجود دارد. ($x^2=31.93$)

($p=.0001$) هر اندازه که میزان تحصیلات بیشتر می شود تماشای ویدئو هم بالاتر می رود. بین متغیر وضعیت تاهل و تماشای ویدئو هم رابطه معنی دار وجود دارد. ($x^2=29.37$ $p=.0001$). تماشای ویدئو در بین افراد هرگز ازدواج نکرده بیش از سایر افراد دیگری است که به نحوی ازدواج نموده اند. همچنین بین میزان درآمد ماهیانه خانواده و تماشای ویدئو رابطه معنی دار و مورد تأیید می باشد. ($x^2=16.37$ $p=.001$) نتایج نشان می دهد افرادی که میزان درآمد ماهیانه خانواده آنها بین 151 تا 350 هزار تومان می باشد بیش از سایرین (یعنی کسانی که پایین تر از 150 و بیش از 350 هزار تومان درآمد دارند) کمتر به تماشای تلویزیون می پردازند. در تحقیقات قبلی عامل تحصیلات (معید فر 1384، رجب زاده 1373، $p<.05$) و عاملهای سن، جنس، تحصیلات، میزان درآمد، وضعیت تاهل مورد تأیید قرار گرفته است (معید فر 1384، محسنی 1379، $p=.0001$).

کامپیوتر

حدود 37٪ از پاسخگویان در منزل کامپیوتر دارند و تنها 32.6٪ از کل پاسخگویان از این وسیله ارتباطی نوین استفاده می نمایند. متوسط زمان استفاده برای 50٪ از پاسخگویانی که از این وسیله استفاده می کنند کمتر از 3 ساعت در روز می باشد و برای 31٪ بین 3 تا 5 ساعت و برای 13٪ بین 5 تا 7 درصد و در نهایت برای 7٪ بیش از 7 ساعت می باشد. نحوه فراگیری کامپیوتر برای 27٪ از کسانی که از این رسانه کار می کنند از اعضای خانواده می باشد و برای 19٪ از دوستان و 51.7٪ هم از

طریق مراکز آموزشی و مدرسه و 1.7٪ هم از سایر روشها مثل مطالعه کتب و جزوات فراگیر کامپیوتر بوده اند. بیشترین نوع استفاده از کامپیوتر هم برای 43.2٪ از پاسخگویان استفاده علمی و بعد از آن 30.5٪ استفاده آموزشی و 26.3٪ استفاده تفریحی و سرگرمی بوده است. لازم به ذکر است که از بین متغیرهای مستقل متغیرهای سن ($x^2=18.71$ $p=.001$) و میزان تحصیلات ($x^2=41.91$ $p=.0001$) وضعیت تاهل ($x^2=10.54$ $p=.01$) و میزان درآمد ($x^2=12.74$ $p=.005$) و وضعیت اشتغال ($x^2=34.83$ $p=.0001$) با استفاده از این رسانه ارتباط معنی دار داشته و مورد تأیید می باشند. همچنین بین متغیرهای مستقل سن ($x^2=22.50$ $p=.03$)، میزان تحصیلات ($x^2=60.37$ $p=.0001$)، وضعیت اشتغال ($x^2=41.54$ $p=.0001$)، میزان درآمد ($x^2=25.59$ $p=.001$) با نوع استفاده از این رسانه رابطه معنی وجود داشته و مورد تأیید می باشد. نتایج تحلیل نشان می دهد افرادی که سن آنها کمتر از 18 سال می باشد از این رسانه بیشتر استفاده می نمایند. و بیشترین نوع استفاده هم در این گروه سنی استفاده تفریحی و سرگرمی می باشد. از نظر میزان تحصیلات کسانی که دارای مدرک تحصیلی در سطح آموزش عالی می باشند بیش از سایرین از کامپیوتر استفاده می نمایند و از نظر نوع استفاده در بین محصلین یا دانشجویان بیشترین استفاده در زمینه تفریحی و سرگرمی و بعد آموزشی و در مرحله بعد استفاده علمی قرار میگیرد. استفاده از کامپیوتر در بین افراد هرگز ازدواج نکرده بیش از سایر کسانی است که به نوعی ازدواج نموده و دارای همسر یا بدون همسر می باشند. از نظر شغلی نتایج نشان می دهد که افراد محصل یا دانشجو بیشتر از سایر اقشار دیگر از این رسانه استفاده می نمایند. از نظر تاثیر میزان درآمد نیز نتایج نشان میدهد کسانی که دارای درآمد ماهیانه بیشتری هستند از این رسانه استفاده بیشتری دارند و بیشترین نوع استفاده آنها نیز استفاده تفریحی و سرگرمی و بعد آموزشی و سپس علمی می باشد.

حدود 19.3٪ از پاسخگویان در خانواده های آنان فعالیت هنری انجام می شود که اکثر این نوع فعالیت 86.6٪ به صنایع دستی و خیاطی، حصیر بافی و گلیم بافی می پردازند و متوسط ساعت کار هنری در این خانواده ها برای 53٪ کمتر از 3 ساعت می باشد و 37٪ بین 4 تا 5 ساعت و 10٪ بیش از 5 ساعت در روز به کار و فعالیت هنری می پردازند. هدف انجام فعالیت های هنری برای 70٪ از پاسخگویان جنبه تفنن و سرگرمی دارد و برای 20٪ جنبه یادگیری و 9٪ جنبه کسب درآمد و 6٪ هم هدف از این کار را انجام تکالیف درسی عنوان نموده اند. همچنین نحوه فراگیری فعالیت های هنری برای 51٪ پاسخگویان از طریق مدرسه و آموزشگاه بوده و 31.4٪ از طریق اعضای خانواده و 8.6٪ از طریق تلویزیون و 2.9٪ از طریق دوستان و 1.4٪ از طریق کتاب و مجله و نهایتاً 4.3٪ از سایر طرق به فراگیری این فعالیت پرداخته اند. نتایج تحلیل نشان می دهد که از بین متغیرهای محاسبه شده در ارتباط با انجام فعالیت های هنری متغیرهای جنس ($x^2=19.94$ $p=.0001$)، میزان تحصیلات ($x^2=16.80$ $p=.002$) و وضعیت اشتغال ($x^2=20.21$ $p=.001$) معنی دار بوده و مورد تأیید می باشند. تحقیقات قبلی نیز این امر را مورد تأیید قرار داده اند (محسنی 1379، رجب زاده 1373 $p<.05$). تحلیلها مبتنی بر این است که زنان بیشتر از مردان به کار هنری می پردازند. همچنین کسانی که دارای مدرک تحصیلی متوسطه و عالی می باشند به کار هنری بیشتر علاقه مند هستند و همچنین افراد خانه دار و بعد از آن افراد محصل یا دانشجو و نهایتاً کسانی که شاغل هستند بیشتر به کار هنری می پردازند.

اوقات فراغت

حدود 83٪ از پاسخگویان عنوان نموده اند که بین 1 تا 5 ساعت در روز اوقات فراغت یا وقت آزاد دارند و 10.8٪ نیز بین 5 تا 10 ساعت و 6.1٪ عنوان نموده اند که اصلاً وقت آزاد یا اوقات فراغتی ندارند. نسبت کسانی که اوقات فراغت دارند به کسانی که

فقد اوقات فراغت می باشند 93.9٪ می باشد فعالیت مورد انتظار پاسخگویی که وقت آزاد دارند برای 67٪ تفریح و برای 14.6٪ کار هنری و برای 10٪ کار علمی و برای 3٪ کار فرهنگی و برای 5.4٪ دیگر سایر کارها می باشد. برای 40.3٪ از پاسخگویان مهمترین مانع برای انجام فعالیت مورد انتظارشان در زمان اوقات فراغت درآمد و برای 35.6٪ نبود امکانات و برای 24٪ دیگر سایر موارد ذکر شده است. نتایج تحلیل نشان می دهد که بین متغیرهای سن ($x^2=22.36$ $p=.03$)، وضعیت تاهل ($x^2=17.19$ $p=.04$) و وضعیت اشتغال ($x^2=49.16$ $p=.0001$) و اوقات فراغت رابطه معنی دار وجود داشته و مورد تأیید می باشند. نتایج نشان می دهد که بیشترین زمان اوقات فراغت مربوط به گروههای سنی 19 تا 25 سال (90.9٪) و 61 سال به بالا (95.5٪) می باشد و کمترین زمان اوقات فراغت مربوط به گروه سنی 26 تا 40 سال (73.6٪) می باشد. همچنین بیشترین زمان اوقات فراغت برای افرادی است که ازدواج نموده اند منتها یا بدون همسر بر اثر طلاق یا فوت (100٪) می باشند و سپس افرادی هرگز ازدواج نکرده اند (72.7٪). از نظر شغلی بیشترین زمان اوقات فراغت برای افراد بیکار از کار افتاده (100٪) و بیکار جویای کار و افراد دارای درآمد بدون کار هر کدام (95.5٪) و بعد از آن افراد خانه دار (81.3٪) و سپس افراد محصل یا دانشجو (82.7٪) و نهایتاً افراد شاغل (59.1٪) می باشد.

مسافرت

حدود 76.5٪ از کل پاسخگویان به مسافرت می روند که با هدفهای زیارتی، تفریحی و دین اقوام می باشد. از بین مسافرت هایی که با هدف زیارتی انجام می شود 51.6٪ خارج از استان و 35.7٪ درون استان و 1.4٪ به خارج از کشور و 12.3٪ نامشخص عنوان شده است. از بین مسافرت هایی که با هدف تفریح انجام می گیرد 41.8٪ درون استانی و 21.3٪ بیرون از استان و 36٪

بیرون از کشور و 36.4٪ هم نامشخص عنوان شده است. از بین مسافرت هایی که با هدف دیدن اقوام انجام می گرد 41.1٪ در درون استان و 15.9٪ بیرون از استان و 7٪ خارج از کشور و 42.2٪ هم نامشخص عنوان شده است. نتایج تحلیل نشان می دهد که تنها بین متغیر میزان درآمد ماهیانه خانواده و رفتن به مسافرت رابطه وجود دارد ($x^2=11.66$ $p=.009$). این رابطه در تحقیقات قبلی نیز تأیید شده است (محسنی 1379 $p<.05$). تحلیلها بیانگر این مطلب است که کسانی که میزان درآمد ماهیانه خانواده آنها بین 151 تا 250 هزار تومان می باشد بیشترین مسافرت را دارند (45.1٪) و بعد از آن کسانی که درآمد آنها بین 251-350 هزار تومان می باشد (28.9٪) و بعد از آن کسانی که درآمد ماهیانه آنها بیش از 350 هزار تومان می باشد و نهایتاً کسانی درآمد آنها کمتر از 150 هزار تومان می باشد (10.5٪). این بدین معنی است که درآمد متوسط یا قشر متوسط از مسافرت های بیشتری نسبت به سایر گروهها برخوردار است.

ورزش کردن

حدود 44.8٪ از کل پاسخگویان به ورزش می پردازند و حدود 37٪ از کسانی که ورزش می کنند بیشتر ورزش با توپ را مد نظر قرار داده اند و سپس 30.2٪ افراد ورزش از نوع نرمش را انتخاب کرده اند و بعد از آن 27.8٪ دیگر از پاسخگویان به بازیهای پرورشی می پردازند و نهایتاً 5٪ پاسخگویان هستند که ورزشهای رزمی را انجام می دهند. بطور متوسط 53.7٪ از پاسخگویان بیش از 50 دقیقه در روز به ورزش می پردازند و 46.3٪ پاسخگویان کمتر از 50 دقیقه در روز به ورزش کردن مشغول هستند. از نظر محل ورزش کردن نیز 29٪ پاسخگویان استادیوم را انتخاب نموده و 29٪ نیز خانه یا منزل را انتخاب و 17.2٪ از پاسخگویان کوچه و خیابان را در نظر گرفته اند و 9.8٪ در مدرسه و دانشگاه به ورزش مشغول هستند و 4.3٪ نیز مکانهای ورزشی و 10.5٪

نیز پارکها و سایر اماکن را برای ورزش کردن در نظر گرفته اند. نتایج تحلیل نشان می دهد که بین متغیرهای سن ($x^2=34.68$)، میزان تحصیلات ($x^2=21.49$ $p=.006$)، وضعیت تاهل ($x^2=37.22$ $p=.0001$) و وضعیت اشتغال ($p=.0001$)، و ورزش کردن رابطه معنی دار وجود داشته و مورد تأیید می باشند (اسدی به نقل از عبدی 1378، محسنی 1379، رجب زاده $p<.051373$). تحلیلها بیانگر این است که در درجه اول افراد گروه سنی کمتر از 18 سال به ورزش کردن می پردازند (71.7٪) و بعد از آن گروه سنی 19-25 سال (65٪) و به ترتیب گروههای سنی 26-40 سال (37.2٪) و 41-60 سال (36.4٪) و نهایتاً 61 سال به بالا که هیچکدام از افراد این گروه به ورزش نمی پردازند. این بدین معنی است که هراندازه که سن کاهش می یابد ورزش کردن افزایش می یابد. از نظر تحصیلات نتایج نشان می دهد که هر اندازه میزان تحصیلات افزایش یابد ورزش کردن نیز رونق خاصی در بین افراد دارد. در بین افرادی که دارای تحصیلات عالی هستند 62٪ افراد ورزش می کنند و در بین افراد دارای تحصیلات متوسطه 48٪ و افراد راهنمایی 37٪ و کسانی که دارای مدرک ابتدایی هستند 33.8٪ و نهایتاً افراد بیسواد 27.8٪ آنها به ورزش می پردازند. از نظر وضعیت تاهل افرادی که هرگز ازدواج نکرده اند بیشتر از سایرین به ورزش می پردازند (71.4٪) و در مرتبه بعد افرادی که دارای همسر می باشند (35.7٪) به ورزش مشغول هستند. از نظر وضعیت اشتغال افراد محصل یا دانشجو بیش از سایرین به ورزش مشغول هستند و بعد از آن افراد بیکار جویای کار (61.1٪) و سپس افراد شاغل (47.5٪) و به دنبال آن افراد خانه دار (30.6٪) و افراد دارای درآمد بدون کار (25٪) و نهایتاً افراد بیکار از کارافتاده (7.4٪) به ورزش مشغول می باشند.

خانواده و ازدواج

جدول شماره 1) توزیع پاسخگویان بر حسب چگونگی رفتارهای مبتنی بر ازدواج و خانواده

سئوال	توزیع	موافق	مخالف	نامشخص	جمع
آیا با اجرای مراسم خواستگاری موافق هستید؟	فراوانی	347	4	11	362
	درصد	95/9	1/1	4	100
آیا با نامزدی موافق هستید؟	فراوانی	313	31	18	362
	درصد	86/5	8/6	5	100
آیا با اجرای مراسم عروسی باشکوه موافق هستید؟	فراوانی	115	205	42	362
	درصد	31/8	56/6	11/6	100
آیا با معاشرت قبل از ازدواج دختر و پسر موافق هستید؟	فراوانی	104	230	28	362
	درصد	28/7	63/5	7/7	100
آیا ازدواج با قوم و خویش نزدیک موافق هستید؟	فراوانی	199	117	46	362

100	12/7	32/3	55	درصد	
362	6	15	341	فراوانی	آیا رضایت پدر و مادر با ازدواج موافق هستید؟
100	7/1	4/1	94/2	درصد	
362	6	329	27	فراوانی	آیا با ازدواج با بیش از یک زن موافق هستید؟
100	7/1	90/9	7/5	درصد	
362	24	31	307	فراوانی	آیا با مهریه موافق هستید؟
100	6/6	8/6	84/8	درصد	
362	10	317	35	فراوانی	آیا با تنبیه بدنی فرزندان موافق هستید؟
100	2/8	87/6	9/7	درصد	
362	30	36	296	فراوانی	آیا با جهیزیه کافی موافق هستید؟
100	8/2	10	81/8	درصد	
362	8	3	351	فراوانی	آیا با اجرای برنامه تنظیم خانواده در کشور

100	2/2	0/8	97	درصد	موافق هستید؟
362	6	18	338	فراوانی	آیا با اظهار نظر پدر و مادر در انتخاب دوست برای فرزندان موافق هستید؟
100	1/7	5	93/4	درصد	
362	30	58	274	فراوانی	آیا با اظهار نظر پدر و مادر در امور فرزندان پس از ازدواج موافق هستید؟
100	8/3	16	75/7	درصد	
362	118	179	65	فراوانی	به نظر شما آیا بهتر است فرزند اول پسر باشد؟
100	32/6	49/4	18	درصد	

با توجه به داده های جدول فوق مشاهده می شود که به ترتیب درصد موافقت پاسخگویان با موارد اشاره شده بدین صورت بوده است که:

بیش از **95.9%** با مراسم خواستگاری ، **86.5%** با دوران نامزدی ، **31.8%** با اجرای مراسم با شکوه عروسی ، **28.7%** با معاشرت پسر و دختر قبل از ازدواج و **55%** با ازدواج با قوم و خویش و **94.2%** با رضایت پدر و مادر در ازدواج فرزندان و **7.5%** با ازدواج با بیش از یک زن و **84.8%** با مهریه و **9.7%** با تنبیه بدنی فرزندان و **81.8%** با جهیزیه کافی و **97%** با اجرای برنامه تنظیم خانواده و **93.4%** با اظهار نظر والدین در انتخاب دوست برای فرزندان و **75.7%** با اظهار نظر والدین در امور فرزندان پس از ازدواج آنان و **18%** با پسر بودن فرزند اول موافق هستند. لازم به ذکر است که بیشترین موافقت با اجرای مراسم خواستگاری برای یک ازدواج سالم با **95.9%** اعلام شده است. و کمترین موافقت و یا بیشترین مخالفت با ازدواج با بیش از یک زن با رقمی برابر با **90.9%** اعلام شده است. همچنین بیشترین گویه ای که با جواب نامشخص اعلام شده است با گویه (پسر بودن فرزند اول) با رقمی برابر با **32.6%** می باشد.

جدول شماره 2) نتایج آزمون کای اسکوایر برای متغیرهای ((موافقت با مراسم خواستگاری)) و ((موافقت با نامزدی))

آیا با نامزدی موافق هستید؟			آیا با اجرای مراسم خواستگاری موافق هستید؟			
p	df	χ^2	p	df	χ^2	متغیر
0/798	8	4/6	0/033	8	17/66	سن
0/305	2	2/3	0/391	2	1.87	جنس
0/071	8	14/4	0/566	8	6/7	تحصیلات
0/352	12	13/2	0/871	12	6/8	درصد جانبازی
0/680	6	3/97	0/677	6	4	تاهل
0/344	10	11/17	0/457	10	9/81	اشتغال
0/87	6	3/2	0/925	6	1/9	نوع مالکیت منزل
0/44	6	5/8	0/005	6	18/6	بعد خانوار

0/365	6	6/5	0/913	6	2/07	میزان درآمد
-------	---	-----	-------	---	------	-------------

با توجه به نتایج جدول فوق از آزمون کای اسکوایر مشاهده می‌شود بین موافقت با مراسم خواستگاری و متغیرهایی چون سن و بعد خانوار در سطح معناداری 0/05 رابطه معناداری وجود دارد. همچنین بین موافقت با نامزدی و تنها متغیر نوع مالکیت منزل مسکونی رابطه معنادار مشاهده شده است.

جدول شماره 3) نتایج آزمون کای اسکوایر برای متغیرهای ((موافقت با اجرای مراسم با شکوه عروسی)) و ((موافقت با معاشرت قبل از ازدواج))

آیا با معاشرت قبل از ازدواج دختر و پسر موافق هستید؟			آیا با اجرای مراسم عروسی باشکوه موافق هستید؟			
p	df	χ^2	p	df	χ^2	متغیر
/01	8	32/2	/037	8	16/3	سن
			0			
/001	2	13/17	/103	2	4/54	جنس
			0			
/009	8	20/4	/019	8	18/2	تحصیلات
0			0			

0	12	15/2	0	12	14/3	درصد جانبازی
/01	6	29/29	0	6	10/7	تاہل
/01	10	43/3	0	10	24/6	اشتغال
0/67	6	4/04	0	6	2/6	نوع مالکیت منزل
0/55	6	4/9	0	6	3/7	بعد خانوار
0	6	8/4	0	6	6/7	میزان درآمد
0			0			

با توجه به یافته های جدول فوق ملاحظه می گردد که بین متغیرهای سن ، تحصیلات ، اشتغال و موافقت با اجرای مراسم عروسی باشکوه رابطه معناداری وجود دارد. همچنین بین متغیرهای سن و جنس و تحصیلات به اضافه اشتغال با معاشرت قبل از ازدواج دختر و پسر رابطه معناداری وجود دارد.

جدول شماره 4) نتایج آزمون کای اسکوایر برای متغیرهای (موافقت با ازدواج درون همسری) و (موافقت با رضایت پدر و مادر با ازدواج فرزندان)

آیا با رضایت پدر و مادر با ازدواج فرزندان موافق هستید؟			آیا با ازدواج قوم و خویش نزدیک موافق هستید؟			
p	df	χ^2	p	df	χ^2	متغیر
0/282	8	9/7	0/003	8	22/9	سن
0						
0/672	2	0/79	0/01	2	26/7	جنس
0						
0/7	8	5/5	0/082	8	14	تحصیلات

0	12	9/1	0/882	12	6/55	درصد جانبازی
0/64	6	4/2	0/001	6	22/9	تاھل
0/650	10	7/7	0/01	10	33/01	اشتغال
0/97	6	1/3	0/941	6	1/7	نوع مالکیت منزل
0/13	6	9/8	0/882	6	2/3	بعد خانوار
0/043	6	13	0/182	6	8/8	میزان درآمد
0						

با توجه به آزمون آماری کای اسکوایر مشاهده می شود که بین متغیرهای سن ، جنس ، وضعیت تاھل ، وضعیت اشتغال با ازدواج

درون همسری و همچنین بین متغیر میزان درآمد و متغیر موافقت با رضایت پدر و مادر با ازدواج فرزندان رابطه معناداری وجود

دارد .

جدول شماره 5) نتایج آزمون کای اسکوایر برای متغیرهای ((موافقت با ازدواج با بیش از یک زن)) و ((موافقت با
مهریه))

آیا با مهریه موافق هستید؟			آیا با ازدواج با بیش از یک زن موافق هستید؟			
p	df	χ^2	p	df	χ^2	متغیر
0/083	8	13/9	0/908	8	3/3	سن
0/196	2	3/25	0/06	2	5/5	جنس
0/342	8	9	0/037	8	16/4	تحصیلات
0/362	12	13/1	0/227	12	15/2	درصد جانمایی
0/32	6	6.9	0/994	6	0/71	تاهل
0/105	10	15/8	0/262	10	12/3	اشتغال
0/399	6	6/2	0/071	6	11/6	نوع مالکیت منزل
0/348	6	6/7	0/78	6	2/4	بعد خانوار

0/995	6	0/69	0/835	6	2/7	میزان درآمد
--------------	----------	-------------	--------------	----------	------------	----------------

با توجه به آزمون آماری کای اسکوایر ملاحظه می گردد که بین متغیر میزان تحصیلات و موافقت با ازدواج با بیش از یک زن رابطه معناداری وجود دارد ($P < .05$).

لازم به ذکر است که بین دیگر متغیرهای فوق اشاره با موافقت با (ازدواج با بیش از یک زن) و (مهریه) هیچگونه رابطه ای وجود ندارد.

جدول شماره 6) نتایج آزمون کای اسکوایر برای متغیرهای ((موافقت با تنبیه بدنی فرزندان)) و ((موافقت با جهیزیه کافی))

آیا با جهیزیه کافی موافق هستید؟			آیا با تنبیه بدنی فرزندان موافق هستید؟			
p	df	χ^2	p	df	χ^2	متغیر
000	8	29/9	0/145	8	12/1	سن
0/206	2	3/1	/340	2	2/15	جنس
0/97	8	1.98	/460	8	7/7	تحصیلات
0/124	12	17/7	0/73	12	8/6	درصد جانبازی
0/401	6	6/2	0/99	6	0/83	تاہل
0/156	10	14/3	0/376	10	10/7	اشتغال
0/248	6	7/8	0/48	6	5/6	نوع مالکیت منزل

0/166	6	9/1	0/72	6	3/6	بعد خانوار
0/535	6	5/04	0/98	6	1/03	میزان درآمد

نتایج آزمون آماری کای اسکوائر برای متغیرهای دموگرافیکی و متغیر موافقت با تنبیه بدنی فرزندان نشان از عدم وجود رابطه بین آنها می باشد تنها بین متغیر سن و موافقت با جهیزیه کافی رابطه معناداری مشاهده می شود. و مابقی متغیرها هیچگونه رابطه ای با متغیرهای نامبرده شده به عنوان وابسته ندارند.

جدول شماره 7) نتایج آزمون کای اسکوائر برای متغیرهای موافقت (با اجرای برنامه تنظیم خانواده) و (با اظهار نظر والدین برای دوستیابی برای فرزندان)

آیا با اظهار نظر پدر و مادر در دوست یابی برای فرزندان موافق هستید؟			آیا با اجرای برنامه تنظیم خانواده در کشور موافق هستید؟			
p	df	χ^2	p	df	χ^2	متغیر
0/004	8	22/5	000	8	36/7	سن

0/131	2	4/005	862 0/	2	0/296	جنس
/001	8	27.08	098 0/	8	13/4	تحصیلات
0/589	12	10/3	198 0/	12	15/8	درصد جانبازی
0/808	6	3/007	067 0/	6	11/7	تاہل
0/276	10	12/1	486 0/	10	9/4	اشتغال
0/744	6	3/4	023 0/	6	14/6	نوع مالکیت منزل
0/889	6	2/3	402 0/	6	6/1	بعد خانوار

0/535	6	5/05	097	6	10/7	میزان درآمد
			/			

نتایج آزمون آماری کای اسکوایر نشان می دهد که بین متغیرهای دموگرافیکی سن، نوع مالکیت منزل و موافقت با اجرای برنامه تنظیم خانواده و همچنین بین متغیرهای سن، میزان تحصیلات با اظهار نظر والدین در امر دوستیابی فرزندان رابطه معنادار وجود دارد و بین دیگر متغیرها هیچگونه رابطه ای مشاهده نگردیده است.

جدول شماره 8) نتایج آزمون کای اسکوایر برای متغیرهای ((موافقت با اظهار نظر والدین در امور فرزندان پس از ازدواج))

و((موافقت با پسر بودن فرزند اول))

به نظر شما آیا بهتر است فرزند اول پسر باشد؟			آیا با اظهار نظر پدر و مادر در امور فرزندان پس از ازدواج موافق هستید؟			
p	df	χ^2	p	df	χ^2	متغیر
021 0/	8	18/05	0/014	8	19/08	سن
001 0/	2	13/3	/0001	2	15/48	جنس
033 0/	8	16/7	0/159	8	11/8	تحصیلات
471 0/	12	11/6	0/476	12	11/6	درصد جانبازی
/02 0	6	15/01	0/004	6	19/2	تاهل

000 /1	10	36/05	0/002	10	28/3	اشتغال
913 0/	6	2/06	0/54	6	5	نوع مالکیت منزل
447 0/	6	5/7	0/564	6	4/8	بعد خانوار
703 0/	6	3/8	0/391	6	6/2	میزان درآمد

نتایج آزمون آماری کای اسکوایر نشان می دهد که بین متغیرهای دموگرافیک سن، جنس، وضعیت تاهل، وضعیت اشتغال با موافقت در خصوص اظهار نظر والدین در امور فرزندان پس از ازدواج آنان و همچنین بین متغیرهای سن، جنس، میزان تحصیلات، وضعیت تاهل و وضعیت اشتغال با موافقت پس بودن فرزند اول خانواده رابطه معناداری وجود دارد و بین دیگر متغیرها هیچگونه رابطه ای دیده نشده است.

جدول شماره 9) نتایج آزمون کای اسکوایر برای متغیرهای دموگرافیک و ((سن مناسب ازدواج برای یک دختر)) و ((بزرگتر بودن پسر از دختر هنگام ازدواج))

دختر بزرگتر باشد؟			به نظر شما برای ازدواج یک دختر چه سنی مناسب است؟			
p	df	χ^2	p	df	χ^2	متغیر
0/018	8	18/4	0/083	8	13/9	سن
0/063	2	5/5	0/001	2	15/1	جنس
0/76	8	4/9	0/0001	8	29/9	تحصیلات
0/377	12	12/8	0/017	12	24/4	درصد جانبازی
0/002	6	21/2	0/195	6	8/63	تاهل
0/0001	10	44/1	0/109	10	15/6	اشتغال
0/242	6	7/9	0/783	6	3/2	نوع مالکیت منزل

0/809	6	2/9	0/172	6	9/02	بعد خانوار
0/088	6	11/02	0/001	6	21/6	میزان درآمد

بر اساس آزمون آماری کای اسکوایر ، بین متغیرهای دموگرافیک (جنس، تحصیلات، درصد جانبازی، میزان درآمد) با متغیر سن مناسب برای ازدواج یک دختر و همچنین بین متغیرهای (سن ، وضعیت تاهل ، وضعیت اشتغال) با متغیر تعداد سالی که پسر از دختر هنگام ازدواج باید بزرگتر باشد رابطه معناداری وجود دارد ($p < .05$).

جدول شماره 10) نتایج آزمون کای اسکوایر برای متغیرهای ((گرفتن تصمیمات اصلی در خانواده))
و((مکان زندگی والدین پس از ازدواج فرزندان))

بہتر است پدر و مادر پس از ازدواج فرزندان کجا زندگی کنند؟			در خانواده شما چه کسی تصمیمات اصلی را می‌گیرد؟			
p	df	χ^2	p	df	χ^2	متغیر
0/471	8	11/6	/001	8	38/1	سن
			0			
0/006	2	12/4	/322	2	4/6	جنس
			0			
/170	8	16/4	/001	8	38/5	تحصیلات
			0			
0/02	12	32/2	/731	12	19/3	درصد جانبازی
			0			
0/611	6	7/2	000	6	/03	تاهل
			/1		60	

0/35	$\bar{i}$	16/4	000 /1	$\bar{i}$	67/2	اشتغال
0/969	6	2/8	/394 0	6	12/6	نوع مالکیت منزل
0/169	6	12/8	000 /1	6	65	بعد خانوار
0/547	6	7/8	0/04	6	21/8	میزان درآمد

بر اساس آزمون آماری کای اسکوائر، بین متغیرهای دموگرافیک (سن، تحصیلات، تاهل، اشتغال، بعد خانوار، میزان درآمد) با متغیر گیرنده تصمیم اصلی در خانواده و همچنین بین متغیرهای (جنس، درصد جانبازی) با متغیر مکان زندگی والدین پس از ازدواج فرزندان، رابطه معناداری وجود دارد. ($p < .05$).

جدول شماره 11) نتایج آزمون کای اسکوائر برای متغیرهای ((مهمترین خصوصیت یک مرد خوب برای ازدواج))

و((مهمترین خصوصیت یک زن خوب برای ازدواج))

مهمترین خصوصیت یک زن خوب برای ازدواج چیست؟			مهمترین خصوصیت یک مرد خوب برای ازدواج چیست؟			
p	df	χ^2	p	df	χ^2	متغیر

0001	8	43	0/038	8	27/3	سن
/						
/001	2	17/9	/055	2	9/2	جنس
0			0			
/434	8	16/2	0/29	8	18/6	تحصیلات
0						
/056	12	35/2	/691	12	20/09	درصد
0			0			جانبازی
0001	6	35/7	0/12	6	17/8	تاہل
/						
/001	10	45/6	/034	10	32/9	اشتغال
0			0			
/747	6	8/4	0/07	6	15/5	نوع مالکیت
0						منزل

114/0	6	18/06	931/0	6	5/6	بعد خانوار
347/0	6	13/3	0/11	6	18/1	میزان درآمد

از پاسخگویان در رابطه با اینکه مهمترین خصوصیت یک مرد خوب برای ازدواج سؤال شده که برای بررسی رابطه این متغیر با ویژگیهای دموگرافیک پاسخگویان آزمون آماری کای اسکوایر اجرا شده که نتایج بدست آمده از این آزمون در جدول بالا آورده شده است. مشاهده می‌شود که تنها بین متغیرهای سن پاسخگویان و وضعیت اشتغال و همچنین بین متغیرهای سن ، جنس ، تاهل ، اشتغال پاسخگویان با مهمترین خصوصیت یک زن خوب برای ازدواج از نظر آماری رابطه معنادار وجود دارد ($P < .05$).

جدول شماره 12) نتایج آزمون کای اسکوایر برای متغیر ((تعداد فرزند یک زوج))

به نظر شما بهتر است یک زن و یک شوهر چند فرزند داشته باشند؟

متغیر	χ^2	df	p
سن	26/2	8	0/01
جنس	0/774	2	0/856
تحصیلات	25/5	8	0/012
درصد جانبازی	37/06	12	0/005
تاہل	29/02	6	0/001
اشتغال	28/1	10	0/021
نوع مالکیت منزل	6/3	6	0/89
بعد خانوار	4/05	6	0/908
میزان درآمد	10/4	6	0/317

نتایج آزمون کای اسکوایر در جدول بالا نمایانگر این است که، بین نظرات افراد نسبت به تعداد فرزندان یک زوج مرد وزن و متغیرهای سن، تحصیلات، درصد جانبازی، وضعیت تاهل پاسخگویان از نظر آماری تفاوت معناداری وجود دارد ($P < 0/05$).

بررسی میانگین رتبه‌ها در بین سطوح متغیر سن مشاهده می‌شود که بیشترین تعداد فرزند را گروه‌های سنی 40- برسی میانگین رتبه‌ها در بین سطوح متغیر سن مشاهده می‌شود که بیشترین تعداد فرزند را گروه‌های سنی 40- 26 و 60-41 با متوسط تعداد 2/3 فرزند، گروه‌های سنی کمتر از 18 سال و 25-18 سال با متوسط تعداد 2 فرزند و کمترین تعداد فرزند را گروه‌های سنی بیشتر از 60 سال با متوسط تعداد 1/8 فرزند برای یک زوج پیشنهاد داده‌اند. تعداد فرزندان پیشنهادی برای هر گروه تحصیلی مشاهده می‌شود که میانگین تعداد فرزندان پیشنهادی هر گروه تحصیلی با اندکی تفاوت تقریباً برابر با 2 فرزند پیشنهاد شده‌است. تعداد فرزندان به تفکیک گروه‌های مختلف درصد جانبازی حاکی از این است که بیشترین تعداد فرزند پیشنهادی برای گروه جانبازان 25-15 درصد جانبازی با متوسط تعداد 2/5 فرزند و کمترین تعداد برای گروه‌های 25-15 درصد و 35-26 درصد با تعداد متوسط 2 فرزند پیشنهاد شده‌است. بیشترین میانگین تعداد فرزند پیشنهاد شده مربوط به افراد دارای همسر و بدون همسر که هر کدام دارای میانگین 2/75 می‌باشند و پس از آن افراد هرگز ازدواج نکرده با 2/7 و نهایتاً کمترین میانگین تعداد فرزند پیشنهادی برای یک زن و مرد از طرف افراد بدون همسر بر اثر طلاق برابر با 2 فرزند پیشنهاد شده‌است. تعداد فرزندان پیشنهادی برای گروه‌های شغلی مختلف به ترتیب بصورت زیر بدست آمده‌است. بیشترین میانگین تعداد فرزند در بین افراد دارای درآمد بدون کار با 4/8 فرزند، افراد شاغل با متوسط تعداد 4 فرزند، افراد بیکار و از کار افتاده با متوسط تعداد فرزند 4/1، افراد جویای کار، محصل و خانه‌دار با اندکی تفاوت تقریباً با متوسط تعداد 3/7 فرزند کمترین تعداد بوده‌اند.

رفتارهای اجتماعی

روابط اجتماعی ساده و متمرکز و مشارکت اجتماعی

جدول شماره 13) توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب ارتباط با موارد ذیل

ردیف	ضعیف	متوسط	خوب	بسیار خوب	بسیار زیاد	سؤال
362	-	4	11	96	251	فراوانی
100	-	1/1	3	26/5	69/3	درصد
چگونگی ارتباط با اعضای خانواده						
362	6	7	28	146	175	فراوانی
100	1/7	1/9	7/7	40/3	48/3	درصد
چگونگی ارتباط با دوستان						
362	3	9	44	144	162	فراوانی
100	0/8	2/5	12/2	39/8	44/8	درصد
چگونگی ارتباط با فامیل						
362	18	26	73	122	123	فراوانی
100	5	7/2	20/2	33/7	34	درصد
چگونگی ارتباط با همسایگان						

روابط اجتماعی متمرکز

جدول شماره 14) توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب چگونگی انجام موارد ذیل

سؤال	فراوانی	هر روز	یکبار	چند بار	بـر	بـر	بـر	بـر	عدم انجام	شماره
رفتن به پارک	فراوانی	7	102	28	100	31	55	13	26	362
	درصد	1/9	28/2	7/7	27/6	8/6	15/2	3/6	7/2	100
زیارت اماکن مذهبی	فراوانی	4	37	26	101	31	62	16	85	362
	درصد	1/1	10/2	7/2	27/90	8/6	17/13	4/4	23/48	100
بازار و خیابان برای خرید	فراوانی	40	111	122	29	7	7	6	40	362
	درصد	11	30/7	33/7	8	2	2	1/5	11	100

362	132	1	33	19	37	24	46	70	فراوان ی	قدم زدن
100	36/5	0/4	9	5/2	10/2	6/6	12/7	19/3	درصد	
362	8	2	24	61	123	53	89	2	فراوان ی	دید و بازدید ومهمانی
100	2/2	0/6	6/5	17	34	14/6	24/6	0/6	درصد	
362	85	47	222	5	3	0	0	0	فراوان ی	مسافرت
100	23. 48	13	61. 30	1/4	0/8	0	0	0	درصد	

جدول شماره 15) نتایج آزمون واریانس یک طرفه برای میزان روابط اجتماعی خانواده ها

متغیر	منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	مقدار f	p
سن	بین گروهها	80	4	20	2.6	/032
	درون گروهها	2676.8	357	7.4		
جنس	بین گروهها	21.8	1	21.8	2.87	/091
	درون گروهها	273.5	360	7.6		

/018	3.006	22.4	4	89.8	بین گروهها	تحصیلات
		7.47	357	2667.03	درون گروهها	
/004	3.25	23.9	6	143.5	بین گروهها	درصد جانبازی
		7.3	355	2613.3	درون گروهها	
/023	3.2	24	3	72	بین گروهها	تاھل
		7.5	358	2684.8	درون گروهها	
/129	1.7	13.01	5	65.05	بین	اشتغال

					گروهها	
		7.5	356	2691.8	درون	
					گروهها	
0/064	2/4	18/4	3	56	بین	نوع مالکیت
					گروهها	
		7/5	358	2701/5	درون	منزل
					گروهها	
/994	/018	0/135	3	0/406	بین	بعد خانوار
					گروهها	
		7.7	358	2756	درون	
					گروهها	
/642	/560	4.29	3	12.8	بین	میزان
					گروهها	درآمد

		7.66	358	2743.9	درون گروهها	
--	--	-------------	------------	---------------	----------------	--

برای مقایسه میانگین نمرات میزان روابط اجتماعی خانواده‌های ایثارگران در سطوح مختلف متغیرهای (سن، جنس و...) از آزمون آنالیز واریانس یکطرفه استفاده شده است که نتایج آن در جدول بالا آورده شده است:

بین میانگین نمرات کسب شده از روابط اجتماعی و گروه‌های سنی مختلف پاسخگویان رابطه معناداری مشاهده شده است. مقایسه میانگین روابط اجتماعی برای هر کدام از گروه‌های سنی نشان می‌دهد که بیشترین میانگین مربوط به افراد بالاتر از 41-60 سال با میزان 17.60 و پس از آن افراد کمتر از 18 سال با میانگین 17.22 و 19-25 سال با 17.12 و 26-40 سال با 16.78 و نهایتاً افراد دارای 61 سال به بالا با میانگین 14.40 کمترین میزان ارتباط را دارند. 26-40 سال با میانگین 7، افراد گروه سنی 19-25 با میانگین روابط اجتماعی 29/3، گروه سنی 26-40 با میانگین 6/9 و نهایتاً کمترین میانگین روابط اجتماعی در بین افراد گروه 40-60 به میزان 6/4 می‌باشد. نتایج آزمون تی گویای این مطلب است که این تفاوت معناداری ناشی از اختلاف بین میانگین نمرات روابط اجتماعی گروه‌های سنی (61 سال و بالاتر با کمتر از 18 سال) و (60-41 سال با 26-40 سال) می‌باشد. بین میانگین نمرات روابط اجتماعی خانواده‌های ایثارگران در سطوح مختلف تحصیلاتی تفاوت معناداری وجود دارد. بررسی میانگین‌های روابط اجتماعی گروه‌ها بدین صورت است که بیشترین میانگین روابط اجتماعی در بین افراد با تحصیلات راهنمایی با میانگین 17.69 و سپس ابتدایی با 17.45 و به ترتیب افراد بیسواد با 16.94 و افراد داری مدارک عالی با 16.86 و افراد متوسطه با میانگین 16.65 می‌باشند. پس از اجرای آزمون تعقیبی مشاهده شد که این تفاوت معناداری بدلیل اختلاف بین

میانگین نمرات روابط اجتماعی گروه‌های تحصیلی (ابتدایی با متوسطه)، (ابتدایی با عالی)، (راهنمایی با متوسطه) و (راهنمایی با عالی) می‌باشد.

مقایسه میانگین نمرات روابط اجتماعی پاسخگویان برای خانواده‌های با درصد جانبازی مختلف حاکی از این است که بین نمرات روابط اجتماعی ایثارگران با درصد جانبازی مختلف از نظر آماری تفاوت معناداری وجود دارد. بررسی میانگین روابط اجتماعی در بین افراد با درصد جانبازی مختلف گویای این است که بیشترین میزان روابط اجتماعی در بین جانبازان با درصد جانبازی 5-15 درصد و 65-55 درصد با میانگین 18 بدست آمده و کمترین میزان میانگین روابط اجتماعی برابر با 15 برای جانبازان با درصد جانبازی 45-35 بدست آمده است. جهت شناسایی گروه‌های معناداری آزمون تعقیبی χ^2 را بکار بستیم، که نتایج آن نشان داد عامل معناداری ناشی از تفاوت بین میانگین نمرات روابط اجتماعی گروه درصد جانبازی 15-5 درصد با تمامی گروه‌های دیگر می‌باشد. آزمون آنالیز واریانس برای مقایسه میانگین روابط اجتماعی خانواده‌های ایثارگران برای متغیر وضعیت تاهل، تفاوت معناداری را در سطح 0/05 نشان می‌دهد. بیشترین میزان روابط اجتماعی مربوط به افرادی که هرگز ازدواج نکرده‌اند با میانگین 18.5، پس از آن افرادی که همسر آنها فوت کرده با میانگین روابط اجتماعی 15.5 و کمترین میزان روابط اجتماعی هم مربوط به افراد دارای همسر با میانگین روابط اجتماعی 28 بدست آمده است. نتایج آزمون تعقیبی گویای این است که این تفاوت معناداری ناشی از اختلاف بین میانگین نمرات روابط اجتماعی گروه هرگز ازدواج نکرده با دارای همسر می‌باشد.

مشارکت اجتماعی

جدول شماره 16) توزیع پاسخگویان بر حسب شرکت در فعالیتهای باشگاهی

ردیف	تعداد کل	مؤسسه	زیاد	زیاد	تعداد کل	سئوال
362	245	35	45	20	17	فراوانی
						شرکت در فعالیتهای باشگاهی
100	67/7	9/7	12/4	5/5	4/7	درصد
362	186	65	79	25	7	فراوانی
						شرکت در یکی از انواع انجمنهای علمی و فرهنگی
100	51/4	18	21/8	6/9	1/9	درصد
362	117	46	113	58	28	فراوانی
						شرکت در انجمن خانه و مدرسه
100	32/3	12/7	31/2	16	7/7	درصد
362	210	45	61	39	7	فراوانی
						شرکت در فعالیتهای یکی از اتحادیه های صنفی
100	58	12/4	16/9	10/8	1/9	درصد
362	137	38	109	40	38	فراوانی
						شرکت در فعالیتهای انجمن اسلامی
100	37/8	10/5	30/1	11	10/5	درصد
362	10	13	43	56	66/3	فراوانی
						شرکت در انتخابات کشور

100	2/8	3	12	15/5	66/3	درصد	
362	12	16	74	60	200	فراوانی	شرکت در راهپیمایی های سراسری
100	3/3	4/4	20/4	16/6	55/2	درصد	کشور
362	34	50	86	75	118	فراوانی	شرکت در مراسم تدفین، تشییع
100	9/1	13/8	23/8	20/7	32/6	درصد	
362	140	57	74	48	43	فراوانی	شرکت در فعالیتهای فرهنگی محله
100	38/7	15/7	20/4	12/2	12	درصد	

جدول شماره 17) نتایج آزمون واریانس یک طرفه برای میزان مشارکت اجتماعی خانواده ها

متغیر	منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	مقدار f	p
سن	بین گروهها	1033/2	4	258/3	6/7	/01
	درون گروهها	13592	357	38		
جنس	بین گروهها	1166	1	1166	31/1	/01
	درون گروهها	13459/1	360	37/3		

0/118	1/8	74/33	4	279/3	بین گروهها	تحصیلات
		40/1	357	14327/9	درون گروهها	
0/06	2/03	81	6	486/3	بین گروهها	درصد جانبازی
		39/8	355	14138/9	درون گروهها	
/01	9/2	351/2	3	1053/6	بین گروهها	تاھل
		38	358	13571/6	درون گروهها	
/01	8/2	302/8	5	1514/09	بین	اشتغال

					گروهها	
		36/8	356	13111/1	درون	
					گروهها	
0/427	0/8	33/8	3	101/4	بین	نوع مالکیت منزل
		40/5	358	14523	درون	
					گروهها	
0/738	0/421	13/1	3	51/4	بین	بعد خانوار
		40/7	358	14573/8	درون	
					گروهها	
0/898	0/198	8	3	24/2	بین	میزان درآمد

					گروهها
		40/7	358	14601	درون
					گروهها

در جدول فوق نتایج آزمون آنالیز واریانس یک طرفه نمایانگر این است که در سطح 0/05 بین میانگین نمرات میزان مشارکت اجتماعی خانواده‌ها در سطوح مختلف متغیرهای سن، جنس، تاهل، اشتغال تفاوت معناداری وجود دارد. که ذیلاً به تفکیک تشریح می‌شوند. بین میانگین نمرات مشارکت اجتماعی خانواده‌ها و گروه‌های مختلف سنی پاسخگویان تفاوت معناداری مشاهده شده ، بیشترین میانگین مشارکت اجتماعی مربوط به گروه سنی 41-60 سال که برابر با 26.51 و پس از آن گروه‌های سنی 40-26 سال با 25.56 و گروه سنی 19.25 سال با میانگین 24.65 و گروه سنی 61 سال به بالا با میانگین 22.20 و نهایتاً گروه سنی کمتر از 18 سال با میانگین 21.24 می‌باشند. در ادامه برای بررسی گروه‌های که اختلاف میانگین آنها منجر به معنی داری آزمون شده است با اجراء آزمون تعقیبی مشخص گردید، این تفاوت معناداری ناشی از اختلاف بین میانگین گروه‌های سنی (کمتر از 18 سال با 24-40 سال) و (کمتر از 18 سال با 60-41) مشاهده شده است. برای مقایسه میانگین نمرات مشارکت اجتماعی دو گروه پاسخگوی مرد و زن از آزمون آنالیز واریانس یک طرفه استفاده شده است که نتایج آزمون در سطح معناداری 0/05 حاکی از یک تفاوت معناداری می‌باشد توجه به اینکه در این آزمون تنها دو گروه مرد و زن وجود دارد با مشاهده میانگین دو گروه مشاهده شده که ، میانگین مشارکت اجتماعی برای زنان برابر با 23.32 و برای مردان برابر با 26.68 می‌باشد که مشارکت اجتماعی در بین زنان کمتر از مردان می‌باشد. مقایسه میانگین نمرات مشارکت اجتماعی در سطوح مختلف متغیر

وضعیت تاهل نشان می‌دهد که در سطح 0/05 آزمون معنادار می‌باشد. بررسی میانگینهای مشارکت گروه‌های مختلف وضعیت تاهل، بیشترین میانگین مشارکت در بین افراد دارای همسر با میانگین مشارکت 26.09 و پس از آن افراد بدون همسر بر اثر فوت با میانگین 24.50 و سپس افراد هرگز ازدواج نکرده با میانگین 22.06 و نهایتاً کمترین میانگین مشارکت اجتماعی در بین افراد بدون همسر بر اثر طلاق با میانگین مشارکت 19 مشاهده شده است. برای بررسی علت معناداری آزمون آنالیز واریانس با اجرای آزمون تعقیبی مشاهده شد که این تفاوت معناداری ناشی از اختلاف بین میانگین نمرات مشارکت اجتماعی گروه‌های (هرگز ازدواج نکرده و دارای همسر می‌باشد). آزمون آنالیز واریانس یک طرفه برای متغیر میزان مشارکت اجتماعی در سطوح مختلف متغیر وضعیت اشتغال اجراء شده است. مشاهده می‌شود در سطح معناداری 0/05 آزمون معنادار می‌باشد. مشاهده میانگین‌های مشارکت اجتماعی گروه‌های شغلی مختلف نشان می‌دهد که افراد از کار افتاده با میانگین مشارکت اجتماعی 28.59 و بعد از آن افراد دارای درآمد بدون کار با میانگین 28 و سپس افراد شاغل با میانگین 26.49 و به دنبال آن افراد خانه دار با میانگین 24.39 و بعد افراد بیکار جویای کار با میانگین 22.33 و نهایتاً افراد محصل و دانشجو با میانگین 22.31 می‌باشند. با اجرای آزمون تعقیبی عامل معناداری این آزمون در اختلاف میانگین مشارکت گروه‌های (از کار افتادگی با تمامی گروه‌های شغلی) می‌باشد.

رفتارهای مذهبی

مناسک دینی و مشارکت دینی

جدول شماره 18) توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب چگونگی انجام رفتارهای مذهبی

سئوال	توزیع	همیشه	اغلب اوقات	گاهی	عدم انجام	جمع
خواندن نماز	فراوانی	319	35	4	4	362
	درصد	88/1	9/7	1/1	1/1	100
گرفتن روز (در ماه مبارک رمضان)	فراوانی	262	76	22	2	362
	درصد	72/4	6/1	21	0/6	100
پرداخت خمس وزکات	فراوانی	16	50	104	192	362
	درصد	4/4	13/8	28/7	53	100
تلاوت قرآن	فراوانی	151	108	75	28	362
	درصد	41/7	29/8	20/7	7/7	100
شرکت در مراسم مذهبی	فراوانی	24	80	124	134	362
	درصد	6/6	22/1	34/3	37	100

362	51	92	99	120	فراوانی	شرکت در نماز جماعت مساجد
100	14/1	25/4	27/3	33/1	درصد	
362	113	100	73	76	فراوانی	شرکت در نماز جمعه
100	31/2	27/6	20/2	21	درصد	
362	112	121	107	22	فراوانی	شرکت در مجالس روضه خوانی
100	30/9	34/4	29/6	6/1	درصد	
362	262	48	50	2	فراوانی	پیروی از مرجع تقلید
100	72/4	13/3	13/8	0/6	درصد	
362	149	90	103	20	فراوانی	نذر کردن
100	41/2	24/9	28/5	5/5	درصد	
362	140	99	112	11	فراوانی	زیارت اماکن مذهبی (در ایام فراغت و تعطیل)
100	38/7	27/3	30/9	3	درصد	

362	132	119	102	9	فراوانی	دعا و نیایش (شرکت در دعای کمیل، توسل و زیارت عاشورا)
100	36/5	32/9	28/2	2/5	درصد	
362	97	85	130	50	فراوانی	انجام استخاره در کارها
100	26/8	23/5	35/9	13/8	درصد	
362	75	65	91	131	فراوانی	خواندن مجلات مذهبی و دینی
100	20/7	18	25/1	36/2	درصد	
362	62	66	90	144	فراوانی	رجوع به عالم دینی در تصمیمات زندگی
100	17/1	18/2	24/9	39/8	درصد	
362	82	84	130	66	فراوانی	شرکت در مباحث مذهبی
100	22/7	23/2	35/9	18/2	درصد	
362	20	31	93	218	فراوانی	قسم خوردن در حضور دیگران
100	5/5	8/6	25/7	60/2	درصد	

دفتر مطالعات و تحقیقات

ایف‌آر‌آی

جدول شماره 19) نتایج آزمون آنالیز واریانس یک طرفه برای میزان اعمال مناسک دینی خانواده ها

p	مقدار f	میانگین مجدورات	درجه آزادی	مجموع مجدورات	منبع تغییرات	متغیر
/01	7/6	182	4	282/2	بین گروهها	سن
		23/7	357	8479/8	درون گروهها	
0/408	0/687	17/5	1	17/5	بین گروهها	جنس
		25/5	360	9190/4	درون گروهها	

0/514	0/818	21	4	83/6	بین گروهها	تحصیلات
		25/5	357	9124/4	درون گروهها	
/305	1/2	30/5	6	183	بین گروهها	درصد جانبازی
		25/4	355	9025	درون گروهها	
/01	10	244/2	2	488/5	بین گروهها	تاھل
		24/2	359	8719/4	درون گروهها	
/01	5/3	129/6	5	648	بین	اشتغال

					گروهها	
		24	356	8560	درون	
					گروهها	
		16/6	3	50	بین	نوع مالکیت منزل
0/582	0/636				گروهها	
		25/5	358	9158	درون	
					گروهها	
		48/3	3	145	بین	بعد خانوار
0/127	2				گروهها	
		25/3	358	9063	درون	
					گروهها	
0/126	1/9	48/6	3	146	بین	میزان درآمد

					گروهها
		25/3	358	9062	درون
					گروهها

نتایج آزمون آنالیز واریانس در سطح معناداری **0/05** بیانگر این است که رابطه معناداری بین میزان اعمال مناسک دینی و سن پاسخگویان وجود دارد ($P < 0.05$). بررسی و مقایسه میانگین میزان انجام مناسک دینی در بین پاسخگویان در سطوح متغیر سن گویای این است که کمترین میانگین در بین اعمال و مناسک دینی در بین افراد کمتر از **18** سال با میانگین **24/4**، پس از آن گروه‌های سنی (**19-25**)، (**26-40**) و (**41-60**) تقریباً با میانگین مناسک دینی یکسان و برابر با **28** و نهایتاً گروه سنی بیشتر از **61** سال با بیشترین میانگین مناسک دینی **29/4** قرار دارند. نتایج آزمون تعقیبی **Lsd** گویای این است که علت معناداری این آزمون ناشی از اختلاف بین میانگین نمرات مناسک دینی گروه کمتر از **18** سال با میانگین نمرات سایر گروه‌های سنی می‌باشد. در سطح معناداری **0/05** نتایج آزمون آنالیز واریانس گویای وجود تفاوت معناداری بین میانگین نمرات انجام مناسک دینی در بین گروه‌های وضعیت تاهل وجود دارد ($P < 0/05$).

بررسی میانگین انجام مناسک دینی در بین گروه‌ها نشان می‌دهد که بیشترین اعمال مناسک دینی در بین گروه بدون همسر بر اثر فوت با میانگین **31/7**، پس از آن گروه دارای همسر با میانگین **28/3** در رده دوم و کمترین میزان آن در بین گروه هرگز ازدواج نکرده با میانگین **25/8** وجود دارد. نتایج آزمون **Lsd** حاکی از این است که عامل معنادار شدن آزمون آنالیز واریانس ناشی از اختلاف بین میانگین گروه‌های (هرگز ازدواج نکرده با دارای همسر) و هرگز ازدواج نکرده با بدون همسر بر اثر فوت) می‌باشد. با توجه به نتایج آزمون آنالیز واریانس یک طرفه در جدول بالا مشاهده می‌شود در سطح معناداری **0/05** بین میانگین میزان اعمال و مناسک دینی گروه‌های شغلی مختلف تفاوت معناداری وجود دارد ($P < 0/05$). بررسی میانگین‌های سطوح مختلف حاکی از این است که بیشترین میزان مناسک دینی در بین افراد دارای درآمد بدون کار با میانگین **29/8** و پس از آن افراد بیکار بر اثر از کار افتادگی با میانگین **28/7**، افراد شاغل با میانگین **28/4**، زنان خانه دار با میانگین **28/1**، بیکار جویای کار با میانگین **27/7** و نهایتاً کمترین میزان اعمال و مناسک دینی در بین افراد محصل با میانگین **25/2** وجود دارد. بررسی آزمون تعقیبی **Lsd** بیانگر این است که عامل معناداری آزمون آنالیز واریانس ناشی از تفاوت بین میانگین گروه شغلی محصل با تمام گروه‌های دیگر می‌باشد. برای سایر متغیرهای دیگر نتایج آزمون نشان دهنده این است که رابطه معناداری بین میانگین میزان مناسک دینی و متغیرهای مذکور وجود ندارد.

جدول شماره 20) نتایج آزمون واریانس یک طرفه برای میزان مشارکتی دینی خانواده ها

متغیر	منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	مقدار f	p
سن	بین گروهها	685/4	4	171/3	7/6	/01
	درون گروهها	8036/8	357	22/5		
جنس	بین گروهها	122/1	1	122	5/1	0/024
	درون گروهها	8600	360	23/8		
تحصیلات	بین گروهها	174/4	4	43/6	1/8	0/124
	درون گروهها	8547/8	357	24		
درصد جانبازی	بین گروهها	184	6	30/6	1/2	0/268
	درون گروهها	8538	355	24		
تاهل	بین گروهها	683	2	341/5	15/2	/01

		22/3	359	8039	درون گروهها	
/01	5/7	130/8	5	654/2	بین گروهها	اشتغال
		22/6	356	8068	درون گروهها	
/37	1	25/2	3	75/6	بین گروهها	نوع مالکیت منزل
		24/1	358	8646/6	درون گروهها	
0/369	1	25/4	3	76/2	بین گروهها	بعد خانوار
		24/1	358	8646	درون گروهها	
0/369	1	25/4	3	76/3	بین گروهها	میزان درآمد
		24/1	356	8646	درون گروهها	
0/108	2/6	62/5	1	62/5	بین گروهها	نوع ایثارگری
		24	360	8959	درون گروهها	

نتایج آزمون آنالیز واریانس در سطح معناداری **0/05** بیانگر این است که رابطه معناداری بین میزان مشارکتی دینی و سن پاسخگویان وجود دارد ($P < 0.05$). بررسی و مقایسه میانگین میزان مشارکتی دینی در بین پاسخگویان در سطوح مختلف متغیر سن گویای این است که کمترین میانگین در بین مشارکت دینی در بین افراد کمتر از **18** سال با میانگین **17/9**، پس از آن گروه‌های سنی (**19-25**)، (**26-40**) و (**41-60**) با اندکی تفاوت و تقریباً با اعمال مشارکتی دینی **21** و نهایتاً گروه سنی بیشتر از **61** سال با بیشترین میانگین اعمال مشارکتی دینی **22/2** قرار دارند. نتایج آزمون تعقیبی **Lsd** گویای این است که علت معناداری این آزمون ناشی از اختلاف بین میانگین اعمال مشارکتی دینی گروه‌های (کمتر از **18** سال با گروه‌های سنی **19-25**، گروه سنی **26-40** با گروه سنی **60-41** می‌باشد در سطح معناداری **0/05** نتایج آزمون آنالیز واریانس گویای وجود تفاوت معناداری بین میانگین اعمال مشارکتی دینی در بین گروه‌های جنسی وجود دارد ($P < 0/05$). بررسی میانگین میزان اعمال مشارکتی دینی در بین دو گروه نشان می‌دهد که مشارکتی دینی در بین گروه مردان با میانگین **21/7** و برای گروه زنان هم این میانگین برابر با **25/6** می‌باشد، لذا مشاهده می‌شود که میانگین اعمال مشارکتی دینی در بین مردان کمتر از زنان است. در سطح معناداری **0/05** نتایج آزمون آنالیز واریانس گویای وجود تفاوت معناداری بین میانگین میزان مشارکتی دینی در بین گروه‌های وضعیت تاهل وجود دارد ($P < 0/05$). بررسی میانگین میزان اعمال مشارکتی دینی در بین گروه‌ها نشان می‌دهد که بیشترین میانگین مشارکتی دینی در بین گروه بدون همسر بر اثر فوت با میانگین **26/5**، پس از آن گروه دارای همسر با میانگین **21/8** در رده دوم و کمترین میزان آن در بین گروه هرگز ازدواج نکرده با میانگین **19** وجود دارد. نتایج آزمون **Lsd** حاکی از این است که عامل معنادار شدن آزمون آنالیز واریانس ناشی از اختلاف بین میانگین گروه‌های (هرگز ازدواج نکرده با گروه‌های دارای همسر و بدون همسر بر اثر فوت) می‌باشد. با توجه به نتایج آزمون آنالیز واریانس یک طرفه در جدول بالا مشاهده می‌شود در سطح معناداری **0/05** بین میانگین میزان مشارکتی دینی و گروه‌های شغلی مختلف تفاوت معناداری وجود دارد ($P < 0/05$). بررسی میانگین‌های سطوح مختلف حاکی از این است که بیشترین میزان مشارکتی دینی در بین افراد دارای درآمد بدون کار با میانگین **29/8**، پس از آن افراد بیکار بر اثر از کار افتادگی با میانگین **28/7**، افراد شاغل با میانگین **28/4**، زنان خانه دار با میانگین **28/1**، بیکار جویای کار با میانگین **27/7** و نهایتاً کمترین میزان اعمال مشارکتی دینی در بین افراد محصل با میانگین **25/2** وجود دارد. بررسی آزمون تعقیبی **Lsd** بیانگر این است که عامل معناداری آزمون آنالیز واریانس ناشی از تفاوت بین میانگین گروه شغلی محصل با تمام گروه‌های دیگر می‌باشد. برای سایر متغیرهای دیگر نتایج آزمون نشان دهنده این است که رابطه معناداری بین میانگین میزان مشارکتی دینی و متغیرهای مذکور وجود ندارد.

بینش فردگرایانه و جمع‌گرایانه

جدول شماره **21**) نتایج آزمون آنالیز واریانس یک طرفه برای میزان ارزشهای فرد گرایانه

متغیر	منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	مقدار f	p
سن	بین گروهها	53.25	4	13.31	3.43	/009
	درون گروهها	1382.69	357	3.87		
جنس	بین گروهها	17.09	1	17.09	4.33	/038
	درون گروهها	1419.12	360	3.94		

از نتایج آزمون آنالیز واریانس در جدول بالا مشاهده می‌شود از بین 9 متغیر دموگرافیک محاسبه شده تنها بین دو متغیر سن و جنس با ارزشهای فرد گرایانه پاسخگویان رابطه معنادار وجود دارد که به تفکیک در زیر تشریح شده‌اند ($P < 0/05$).

نتایج مقایسه میانگین‌ها نشان می‌دهد که کمترین میزان فردگرایی در بین افراد 61 سال به بالا (میانگین 5.4) و بیشترین میزان فردگرایی در بین افراد 41-60 سال (میانگین 7.9) می‌باشد. مابقی گروههای سنی نیز به ترتیب

دارای میانگین میزان فردگرایی به شرح ذیل می باشند. گروه سنی کمتر از 18 سال با (میانگین 7.05) و گروه سنی 19-25 سال با (میانگین 7.78) و نهایتاً گروه سنی 26-40 سال با (میانگین 7.76). همچنین نتایج نشان می دهد که مردان (7.88) نسبت به زنان (7.44) به فردگرایی گرایش بیشتری دارند. (جدول شماره 22) نتایج آزمون آنالیز واریانس یک طرفه برای میزان ارزشهای جمع‌گرایانه

متغیر	منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	مقدار f	p
جنس	بین گروهها	31.39	1	31.39	4.19	/04
	درون گروهها	2693.28	360	7.48		
درصد جانبازی	بین گروهها	100.47	6	16.74	2.26	/03
	درون	2624.20	355	7.39		

					گروهها	
--	--	--	--	--	--------	--

از نتایج آزمون آنالیز واریانس در جدول بالا مشاهده می‌شود از بین 9 متغیر دموگرافیک محاسبه شده تنها بین دو متغیر جنس و درصد جانبازی سرپرست خانواده با ارزشهای جمع گرایانه پاسخگویان رابطه معنادار وجود دارد که به تفکیک در زیر تشریح شده‌اند ($P < 0/05$).

نتایج مقایسه میانگین‌ها نشان می‌دهد که زنان (10.12) نسبت به مردان (9.53) به ارزشهای جمع گرایانه گرایش بیشتری

دارند. همچنین نتایج نشان می‌دهد که بیشترین میزان گرایش به ارزشهای جمع گرایانه در بین افراد 65-55٪ جانبازی با

میانگین (10.31) می‌باشد و به ترتیب افراد 65٪ به بالا (10.31) و 25-35٪ با (10.10) و 15-25٪ با (9.95) و 35-45٪

با (9.62) و 45-55٪ با (9.26) و نهایتاً 5-15٪ با میانگین (7.93) کمترین میزان گرایش به ارزشهای جمع گرایانه را دارند.

جدول شماره 23) نتایج آزمون واریانس یک طرفه برای میزان اهداف فردگرایانه

متغیر	منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	مقدار f	p
اشتغال	بین	166.09	5	33.21	2517	02/

					گروهها	
		13.19	356	4697.7	درون	
					گروهها	

از نتایج آزمون آنالیز واریانس در جدول بالا مشاهده می‌شود از بین 9 متغیر دموگرافیک محاسبه شده تنها بین متغیر وضعیت اشتغال پاسخگویان با گرایش به اهداف فردگرایانه رابطه معنادار وجود دارد ($P < 0/05$). نتایج مقایسه میانگین‌ها نشان می‌دهد که بیشترین گرایش در بین افراد محصل یا دانشجو (با میانگین 13.86) نسبت به اهداف فردگرایانه به چشم می‌خورد. و به ترتیب گروههای شغلی خانه‌دار (13.39) و افراد شاغل (13.11)، افراد بیکار جویای کار (12.77)، افراد دارای درآمد بدون کار (11.68) و نهایتاً افراد بیکار از کار افتاده (11.37) کمترین میزان گرایش به اهداف فردگرایانه را دارند.

جدول شماره 24) نتایج آزمون واریانس یک طرفه برای میزان اهداف جمع‌گرایانه

متغیر	منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	مقدار f	p
-------	--------------	---------------	------------	-----------------	---------	---

/02	2.85	73.75	4	294.99	بین گروهها	سن
		25.83	357	9222.38	درون گروهها	
/04	4.17	109.04	1	109.04	بین گروهها	جنس
		26.13	360	9408.3	درون گروهها	
/03	2.71	70.16	4	280.66	بین گروهها	تحصیلات
		25.58	357	9236	درون گروهها	

/003	3.68	93.76	5	468.82	بین گروهها	اشتغال
		25.41	256	9048.5	درون گروهها	

از نتایج آزمون آنالیز واریانس در جدول بالا مشاهده می‌شود از بین 9 متغیر دموگرافیک محاسبه شده بین متغیرهای سن، جنس، میزان تحصیلات و وضعیت اشتغال پاسخگویان با گرایش به اهداف جمع گرایانه رابطه معنادار وجود دارد ($P < 0/05$).

نتایج مقایسه میانگین‌ها نشان می‌دهد که بیشترین گرایش در بین گروه سنی 41-60 سال با میانگین (19.05) و به ترتیب در بین گروههای سنی (19-25) سال با میانگین (18.87) و کمتر از 18 سال با میانگین (16.47) و گروه سنی 61 سال به بالا با میانگین (15.20) می‌باشد. همچنین از نظر جنسیتی مردان با میانگین (18.70) نسبت به زنان با میانگین (17.61) گرایش بیشتری نسبت به اهداف جمع گرایانه دارند. از نظر تحصیلات افراد بیسواد (19.33) نسبت به دیگران گرایش بیشتری به اهداف جمعگرایانه دارند و به ترتیب افراد دارای تحصیلات ابتدایی (18.85)، راهنمایی (18.76)، متوسطه (18.17) و عالی (16.55) میانگین گرایش آنها نسبت به اهداف جمع گرایانه دارند. از نظر وضعیت اشتغال افراد بیکار از کار افتاده با میانگین (21) و سپس افراد دارای درآمد بدون کار با میانگین 20.31 و بعد از آن افراد بیکار جوای کار با میانگین 19.11 و به دنبال آن افراد خانه دار با میانگین 18.21 و نهایتاً افراد شاغل با میانگین 17.96 نسبت به اهداف جمع گرایانه گرایش دارند.

رابطه بین رفتارهای مذهبی و اجتماعی با بینش فرهنگی
جدول شماره 25) نتایج آزمون واریانس یک طرفه برای ارزش های جمع گرایانه

متغیر	منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	مقدار f	p
مناسک دینی	بین گروهها	556.94	9	61.88	2.55	/007
	درون گروهها	8521.4	352	24.20		
مشارکت دینی	بین گروهها	803.79	9	89.31	4.55	/0001
	درون گروهها	6909.1	352	19.62		
مشارکت	بین	1801.3	9	200.14	5.32	/0001

					گروهها	اجتماعی
		37.57	352	13225.05	درون گروهها	
/50	/92	7.17	9	64.53	بین گروهها	روابط
		7.76	352	2734.1	درون گروهها	اجتماعی
/06	181	78.39	9	705.58	بین گروهها	اجتماعی
		43.23	352	15220.2	درون گروهها	متمرکز

نتایج آزمون آنالیز واریانس فوق تاثیر نگرش به ارزشهای جمع گرایانه را بر انجام مناسک دینی ، مشارکت در امور دینی ، مشارکت اجتماعی ، روابط اجتماعی عاطفی و متمرکز نشان می دهد بدین معنی که هر اندازه ارزشهای جمع گرایانه در بین افراد از اهمیت بالاتری برخوردار باشد انجام مناسک دینی و مشارکت دینی و همچنین مشارکت اجتماعی آنها نیز بیشتر خواهد شد.

جدول شماره 26) نتایج آزمون آنالیز واریانس یک طرفه برای ارزش های فردگرایانه

متغیر	منبع	مجموع	درجه	میانگین	مقدار f	p
	تغییرات	مجذورات	آزادی	مجذورات		
مناسک دینی	بین گروهها	250.61	13	19.27	76	70
	درون گروهها	8827.79	348	25.3		

/29	1.17	24.93	13	324.08	بین گروهها	مشارکت
		21.23	348	7388.8	درون گروهها	دینی
/0001	3.82	144.62	13	1880.1	بین گروهها	مشارکت
		37.77	348	13146	درون گروهها	اجتماعی
/040	1.81	13.65	13	177.50	بین گروهها	روابط
		7.52	348	2621.1	درون گروهها	اجتماعی
/37	1.08	47.50	13	617.57	بین	روابط

					گروهها	اجتماعی
		43.98	348	15308.2	درون گروهها	متمركز

نتایج آزمون آنالیز واریانس نشان می دهد که ارزشهای فردگرایانه بر مشارکت اجتماعی و روابط اجتماعی پاسخگویان تاثیرگذار بوده و بدین معنی است که هر اندازه نگرش به ارزشهای فردگرایانه در بین پاسخگویان از اهمیت کمتری برخوردار باشند ، بر مشارکت اجتماعی و روابط اجتماعی آنها افزوده خواهد شد.

جدول شماره 27) نتایج آزمون واریانس یک طرفه برای اهداف جمع گرایانه

متغیر	منبع	مجموع	درجه	میانگین	مقدار f	p
	تغییرات	مجذورات	آزادی	مجذورات		
مناسک دینی	بین گروهها	1294.1	18	71.89	3.16	/0001
	درون گروهها	7784.2	343	22.69		
مشارکت دینی	بین گروهها	1329.91	18	73.88	3.97	/0001
	درون گروهها	6382.9	343	18.60		
مشارکت	بین	2370.4	18	131.6	3.56	/0001

					گروهها	اجتماعی
		36.8	343	12655.9	درون گروهها	
/0001	4.71	30.85	18	555.3	بین گروهها	روابط اجتماعی
		6.54	343	2243.3	درون گروهها	
/001	2.54	104.2	18	1875.6	بین گروهها	روابط اجتماعی
		40.9	343	14050.1	درون گروهها	متمرکز

با توجه به داده های جدول آنالیز واریانس مشاهده می گردد که هر اندازه اهداف جمع گرایانه در بین پاسخگویان از اهمیت بالاتری برخوردار باشد ، انجام مناسک دینی ، مشارکت دینی ، مشارکت اجتماعی ، روابط اجتماعی ساده ، روابط اجتماعی متمرکز نیز در بین پاسخگویان نیز بیشتر خواهد شد.

جدول شماره 28) نتایج آزمون آنالیز واریانس یک طرفه برای اهداف فردگرایانه

متغیر	منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	مقدار f	p
مناسک دینی	بین گروهها	2059.4	23	89.54	4.3	/0001
	درون گروهها	7018.9	338	20.7		

/0001	5.7	93.79	23	2157.2	بین گروهها	مشارکت
		16.43	338	5555.6	درون گروهها	دینی
/0001	6.9	209.6	23	473.7	بین گروهها	مشارکت
		30.1	338	10203	درون گروهها	اجتماعی
/0001	2.99	20.59	23	473.7	بین گروهها	روابط
		6.8	338	2324.9	درون گروهها	اجتماعی
/005	1.98	82.2	23	1892.1	بین	روابط

					گروهها	اجتماعی
		41.5	338	14033.6	درون گروهها	متمركز

با علم به نتایج آزمون واریانس مشاهده می گردد که بین نگرش به اهداف فردگرایانه در بین پاسخگویان و انجام رفتارهای مذهبی و اجتماعی رابطه وجود دارد. با این توجه ملاحظه می گردد که هر اندازه اهداف فردگرایانه در بین افراد از اهمیت کمتری برخوردار باشد ، انجام رفتارهای مذهبی و اجتماعی بیشتر خواهد شد.

پیشنهادها و راهکارها

با توجه به یافته های تحقیق در زمینه بررسی رفتارهای فرهنگی، اجتماعی و مذهبی در بین خانواده های ایثارگران پیشنهاداتی مبتنی بر اصول علمی منتج از یافته های تحقیق بصورت ذیل توصیه می گردد.

الف) پیشنهادهایی برای محققین

- با توجه به اینکه اطلاعات و یافته های این تحقیق در حکم یک تحقیق مادر و پایه می باشد توصیه می گردد محققین عرصه فرهنگ ، تحلیل‌های کمی و کیفی از یافته های این طرح را بر روی مسائل رفتاری خصوصاً در حوزه خانواده و ازدواج ، اوقات فراغت ، روابط اجتماعی ، مشارکت اجتماعی ، رفتارهای مذهبی ، تسهیلات و کالاهای فرهنگی را در اولویت مطالعات خود داشته باشند.
- پیشنهاد می گردد که این تحقیق با فاصله زمانی کم (2یا3)سالی یکبار انجام و تغییرات فرهنگی در جامعه ایثارگران جهت برنامه ریزی فرهنگی مورد مطالعه قرار گیرد.

ب) پیشنهادهایی برای بنیاد امور ایثارگران

- یکی از مهمترین متغیرهای تاثیرگذار بر رفتارهای ایثارگران متغیر تحصیلات بوده و لذا برخی از ایثارگران فاقد تحصیلات در سطح ابتدایی یا در سطوح بالاتر می باشند ، لذا توصیه می گردد با همکاری سازمانهای ذیربط همچون نهضت سواد آموزی و آموزش و پرورش اقدام در جهت با سواد و نوسواد کردن ایثارگران داشته باشند.

• ایجاد فرهنگ مطالعه نشریات و روزنامه ها و کتابخوانی در بین خانواده های ایثارگران جهت افزایش آگاهی های روزانه و اطلاعات عمومی و پر نمودن اوقات فراغت و بالا بردن فرهنگ عمومی بخصوص با برگزاری مسابقات کتابخوانی در حوزه های متفاوت مد نظر قرار گیرد.

• ایجاد نوارخانه های فرهنگی ، اجتماعی و مذهبی جهت استفاده خانواده های ایثارگران.

• با توجه به زمان و اوقات فراغت زیاد ایثارگران و خانواده های آنان با هماهنگی سازمان تربیت بدنی ، برنامه ریزی فرهنگی و ورزشی که خود از جمله راهکارهای کاهش آسیب های رفتاری و اخلاقی و همچنین کاهش آسیب های فیزیکی و جسمی و روحی است ، توصیه می گردد.

• ارائه امکانات مورد نیاز جهت رفاه حال ایثارگرانی که در روستا زندگی می کنند که این خود نقش بزرگی در جلوگیری از مهاجرت آنها از روستا به شهر دارد.

• حدود 6٪ از ایثارگران بیکار در جستجوی کارند که ارائه شغل مناسب و در خور ایشان توصیه می گردد.

• با همکاری سازمانهای مربوطه همچون فنی و حرفه ای آموزش های لازم در خصوص بهره گیری از وسایل ارتباطی نوین همچون کامپیوتر برای ایثارگران فراهم گردد.

• با همکاری سازمان صنایع دستی آموزشهای لازم در خصوص خانواده های ایثارگران جهت یادگیری فعالیتهای هنری ارائه گردد.

• خانواده سالم زیربنای جامعه سالم است ، لذا توصیه می گردد کلاسهای آموزش خانواده ، مشاوره ، مهارتهای اساسی زندگی در

حوزه خانواده و ازدواج برای خانواده های ایثارگران در اولویت کاری قرار گیرد.و همچنین شرایط لازم برای ازدواج فرزندان

ایثارگران که در سن ازدواج قرار گرفته اند مد نظر قرار گیرد.

• از آنجا که نتایج نشان می دهد ایثارگران همانند دوران دفاع مقدس بیش از هر چیزی دارای روحیه جمعگرایی ، تعاون و همکاری می باشند و این روحیه ، انجام و استمرار رفتارهای مناسب فرهنگی ، اجتماعی و مذهبی را در پی دارد ، توصیه می گردد با ساخت و تولید برنامه هایی در خصوص ایثارگران و رشادت های سالهای دفاع مقدس آنان با همکاری صدا و سیما جهت ایجاد انگیزه و امید در بین ایثارگران بخاطر حفظ اندیشه های راستین و انقلابی آنان مد نظر قرار گیرد.